

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Strategii

KST.411.002.01.2021

Pan
Wojciech Kamieniecki
Dyrektor
Narodowego Centrum Badań i Rozwoju
ul. Nowogrodzka 47a
00-695 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej
w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 16 grudnia 2021 r.
(znak: KPK-KPO.443.196.2021)

I/21/002/KST – Udzielanie i rozliczanie środków z programu BRIDGE Alfa realizowanego przez
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju ¹ , ul. Nowogrodzka 47a, 00-695 Warszawa.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Kamieniecki, Dyrektor NCBR od dnia 30 lipca 2019 r., zaś w okresie od dnia 16 kwietnia do dnia 29 lipca 2019 r. pełniący obowiązki Dyrektora Centrum. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: <ol style="list-style-type: none">1. Maciej Chorowski, Dyrektor NCBR w okresie od dnia 13 kwietnia 2016 r. do dnia 15 kwietnia 2019 r.2. Jerzy Kątki, Zastępca Dyrektora NCBR upoważniony do kierowania działalnością NCBR w okresie od dnia 20 stycznia 2016 r. do dnia 12 kwietnia 2016 r.3. Krzysztof Kurzydłowski, Dyrektor NCBR w okresie od dnia 2 marca 2015 r. do dnia 20 stycznia 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Ocena wniosków i zawieranie umów o dofinansowanie projektów grantowych w programie BRIDGE Alfa.2. Realizacja umów o dofinansowanie oraz rozliczanie, nadzór i monitorowanie przez NCBR projektów grantowych i projektów B+R dofinansowanych w programie BRIDGE Alfa. Efekty dofinansowanych projektów.
Okres objęty kontrolą	Od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zakończenia kontroli z uwzględnieniem faktów i dowodów wykraczających poza ten okres mających znaczenie dla badanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Strategii.
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Magdalena Klucznik, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr KST/10/2021 z dnia 26 marca 2021 r.2. Patrycja Chrzanowska-Przybylska, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr KST/11/2021 z dnia 26 marca 2021 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str.1-4)</p>

¹ Dalej również: NCBR lub Centrum.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2016-2021⁴ Narodowe Centrum Badań i Rozwoju prawidłowo ogłosiło i przygotowało postępowania konkursowe w Programie BRIDGE Alfa, jednakże wystąpiły nieprawidłowości w procesach oceny wniosków i realizacji części zawartych umów. Centrum dokonało udzielenia wsparcia nieuprawnionemu wnioskodawcy w kwocie 12 000 tys. zł, z której wypłacono 6 759 995,20 zł, a także popełniło błędy o charakterze formalnym dotyczące niewłaściwego sposobu zatwierdzania kart oceny wniosków. Centrum w sposób prawidłowy rozliczało przyznane beneficjentom środki finansowe, a także przeprowadzało kontrole realizowanych projektów zarówno u beneficjentów, jak i ich grantobiorców, jednak w działalności NCBR wystąpiły nieprawidłowości dotyczące nadzoru nad zakresem przedmiotowym realizowanych projektów B+R. Ponadto Centrum nie zapewniło prawidłowej realizacji obowiązków przedstawicieli NCBR w Komitetach Inwestycyjnych Funduszy, a także w niedostatecznym stopniu egzekwowało realizację obowiązków sprawozdawczych przez beneficjentów. Pomimo prawidłowego rozliczania przekazanego dofinansowania, do dnia 23 czerwca 2021 r. Fundusze BRIDGE Alfa⁵ wykorzystwały łącznie jedynie 30% z przyznanego dofinansowania (tj. 634 483,8 tys. zł), z czego grantobiorcom na realizację projektów B+R przekazały 525 340,8 tys. zł (82,8% otrzymanej z NCBR kwoty).

Uzasadnienie oceny ogólnej

NCBR przygotowało i przeprowadziło dwa postępowania konkursowe w Programie BRIDGE Alfa nr 1/1.3.1/2016 i nr 1/1.3.1/2017, w ramach działania 1.3. *Prace B+R finansowane z udziałem funduszy kapitałowych*, poddziałania 1.3.1 *Wsparcie projektów B+R w fazie preseed przez fundusze typu proof of concept - POIR*⁶. Kryteria oceny projektów były zgodne z ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o *zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie 2014-2020*⁷ i wytycznymi Instytucji Zarządzającej⁸. Stosowane w postępowaniach konkursowych kryteria oceny merytorycznej wniosków uwzględniały potencjał osobowy i możliwości pokrycia wkładu własnego przez wnioskodawców. Wyniki zakończonych postępowań konkursowych i składy Komisji Oceny Projektów zostały przekazane wnioskodawcom i podane do wiadomości publicznej w sposób przepisany prawem. NCBR uczestniczyło w realizacji projektów grantowych BRIDGE Alfa korzystając z ustanowionych w Programie mechanizmów współpracy z wyznaczonymi Przedstawicielami w Komitetach Inwestycyjnych oraz prowadziło kontrole u beneficjentów i grantobiorców. Centrum monitorowało realizację Programu i poszczególnych projektów w oparciu o przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu oraz kamienie milowe ustanowione przez Komitety Inwestycyjne Funduszy BRIDGE Alfa.

NCBR w dwóch edycjach Programu BRIDGE Alfa (z 2016 r. i 2017 r.) zawarło 76 umów o dofinansowanie na łączną kwotę dofinansowania 2 149 062,0 tys. zł. Najwyższa Izba Kontroli ocenia jako zgodną z założeniami proporcję środków przekazanych przez Fundusze grantobiorcom, tj. 525 340,8 tys. zł, do kwoty 634 483,8 tys. zł środków otrzymanych przez Fundusze (82,8%). Jednocześnie jednak NIK ocenia, że liczba aktywnie działających, tj. udzielających wsparcia grantobiorcom Funduszy, stanowiła tylko 63% wszystkich wybranych przez NCBR beneficjentów Programu, do czego przyczyniły się bierność części wyłonionych Funduszy oraz niezależne od NCBR problemy we wdrażaniu Programu, wynikające z wejścia w życie tzw. *Rozporządzenia Omnibus*⁹ oraz procesów uzyskania przez beneficjentów wpisu do Rejestru Zarządzających Alternatywnymi Spółkami

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce, tj. do dnia 18 czerwca 2021 r.

⁵ Ilekroć w niniejszym wystąpieniu jest mowa o *Funduszu BRIDGE Alfa*, *Funduszu* lub *Beneficjencie* należy przez to rozumieć spółkę realizującą na podstawie umowy o dofinansowanie, projekt współfinansowany ze środków europejskich z Programu BRIDGE Alfa.

⁶ Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020, dalej: POIR.

⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 818, ze zm; dalej: ustawa wdrożeniowa.

⁸ Dalej: IZ, IZ POIR.

⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2013 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012; Dz. Urz. UE L 193 z 30.07.2018, str. 1, ze zm; dalej: *Rozporządzenie Omnibus*.

Inwestycyjnymi. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli niskie postępy rzeczowe projektów, zwłaszcza wyłonionych w edycji z 2017 r., uniemożliwiły pełne wykorzystanie środków przyznanych na realizację projektów BRIDGE Alfa.

NIK pozytywnie ocenia monitorowanie przez NCBR osiąganych wskaźników produktu zarówno na poziomie projektów, jak i Programu BRIDGE Alfa jako całości, jednak uznaje, że prace Zespołu do spraw analizy postępów projektów grantowych dofinansowanych w Programie BRIDGE Alfa podjęto za późno, tj. w czerwcu 2020 r. podczas, gdy już w I poł. 2019 r. NCBR dysponowało wynikami ewaluacji *mid-term* działania 1.3. POIR, z której wynikała prognoza niewykorzystania środków w poddziałaniu 1.3.1 na poziomie 540 mln zł.

Istotne nieprawidłowości stwierdzone w toku kontroli dotyczyły niezgodnego z Regulaminem przeprowadzania konkursu nr BA 1/1.3.1/2016 i rozporządzeniem Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. *uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu*¹⁰ przyznania dofinansowania w wysokości 12 000 tys. zł wnioskodawcy niespełniającemu warunków udziału w ww. konkursie POIR. Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła ponadto nierzetelny nadzór NCBR nad realizacją zakresu przedmiotowego inwestycji dokonywanych przez beneficjenta projektu POIR.01.03.01-00-0012/17.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Ocena wniosków i zawieranie umów o dofinansowanie projektów grantowych w programie BRIDGE Alfa.

Opis stanu faktycznego

Od początku 2016 r. do dnia 18 czerwca 2021 r. NCBR przeprowadziło dwa konkursy: BA 1/1.3.1/2016 i BA 1/1.3.1/2017 w ramach Programu BRIDGE Alfa. Terminy składania wniosków o dofinansowanie projektów w obu konkursach¹² spełniały wymóg minimalnego siedmiodniowego okresu naboru wniosków wynikający z art. 42 *ustawy wdrożeniowej*. W ramach przeprowadzonych procedur konkursowych do Centrum wpłynęło łącznie 210 wniosków o dofinansowanie, 154 projekty zakwalifikowano do oceny merytorycznej, a 81 na podstawie przeprowadzonej oceny, rekomendowano do dofinansowania.

Ogłoszenia dotyczące ww. konkursów zostały opublikowane na stronie internetowej NCBR, odpowiednio w dniach 4 kwietnia 2016 r. i 1 sierpnia 2017 r., tj. z zachowaniem minimum 30-dniowego terminu poprzedzającego otwarcie naboru, a podane do publicznej wiadomości Regulaminy przeprowadzania konkursów¹³ były zgodne co do treści z art. 41 ust. 2 *ustawy wdrożeniowej*, w tym również przewidywały procedurę odwoławczą – protest od oceny negatywnej wniosku.

¹⁰ Dz. Urz. UE L 187 z 26.06.2014, str. 1, ze zm.; dalej: *Rozporządzenie Komisji Nr 651/2014* lub *Rozporządzenie 651/2014*.

¹¹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Okres naboru wniosków w konkursie nr BA 1.3.1/2016 trwał od dnia 4 maja do dnia 19 maja 2016 r., natomiast w konkursie nr BA 1.3.1/2017 od dnia 5 września do dnia 16 października 2017 r. Okres naboru w tym konkursie został przedłużony z dnia 26 września do dnia 16 października 2017 r., w związku z otwarciem dodatkowej możliwości aplikowania wnioskodawcom ubiegającym się o rejestrację jako Alternatywna Spółka Inwestycyjna (ASI).

¹³ Regulamin przeprowadzania konkursu w ramach POIR 2014-2020. Priorytet I: Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa. Działanie 1.3: Prace B+R finansowane z udziałem funduszy kapitałowych. Poddziałanie 1.3.1: Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych w fazie preseed przez fundusze typu proof of concept – BRIDGE Alfa. Konkurs 1/1.3.1/2016; dalej: RPK 2016; Regulamin przeprowadzania konkursu w ramach POIR 2014-2020. Priorytet I: Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa. Działanie 1.3: Prace B+R finansowane z udziałem funduszy kapitałowych. Poddziałanie 1.3.1: Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych w fazie preseed przez fundusze typu proof of concept – BRIDGE Alfa. Konkurs 1/1.3.1/2017; dalej: RPK 2017.

Alokacja ogłoszonych konkursów nr BA 1/1.3.1/2016 i nr BA 1/1.3.1/2017 wynosiła odpowiednio 450 000 tys. zł i 1 000 000 tys. zł, a po zwiększeniach i realokacjach, na dzień 10 czerwca 2021 r., wynosiła łącznie w poddziałaniu 1.3.1 POIR 1 543 000 tys. zł¹⁴.
(akta kontroli str. 4-5, 54-91a, 182-184, 190, 212-243, 391-420, 706-709, 712-718, 809-813)

Ocena wniosków pod względem formalnym i merytorycznym, licząc od dnia następującego po dacie zamknięcia naboru do dnia ogłoszenia listy rankingowej (pierwsza publikacja), w konkursie nr BA 1/1.3.1/2016 trwała 152 dni (pięć miesięcy), zaś w konkursie nr BA 1/1.3.1/2017 – 51 dni (miesiąc i 21 dni), a zatem w konkursie ogłoszonym w roku 2016 przekroczyła 90-dniowy termin oceny przewidziany w § 7 ust. 5 RPK 2016, o 62 dni. Wydłużenie okresu oceny wniosków w konkursie nr BA 1/1.3.1/2016 było związane ze zmianami organizacyjnymi w strukturze komórek organizacyjnych NCBR obsługujących konkurs (m.in. utworzeniem Działu Komercjalizacji) oraz w składzie Komisji Oceny Projektów¹⁵ (przekazaniem zadań i kompetencji Przewodniczącego Kierownikowi Samodzielnej sekcji wspierania komercjalizacji wyników badań B+R poprzez instrumenty finansowe).

(akta kontroli str. 182-187, 212-243)

Ocenę formalną wniosków przeprowadzili pracownicy NCBR – Samodzielnej sekcji wspierania komercjalizacji wyników badań B+R, z zastosowaniem przewidzianych w RPK 2016 i RPK 2017 kryteriów: kompletności wniosku, kwalifikacji formalnych wnioskodawcy¹⁶ oraz zgodności wnioskowanej kwoty wsparcia z zasadami finansowania projektów obowiązującymi dla poddziałania, zgodności rodzaju działalności z danym działaniem POIR oraz z zasadą równości szans, o której mowa w art. 7 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013¹⁷ i zgodności strategii inwestycyjnej wnioskodawcy ze Strategią Odpowiedzialnego Rozwoju. W ramach oceny formalnej zastosowano ponadto kryteria specyficzne, tj.:

- doświadczenie Kluczowego Personelu w zakresie finansowania lub zarządzania projektami badawczo-rozwojowymi we wczesnej fazie rozwoju lub zarządzania przedsiębiorstwem, które z sukcesem skomercjalizowało prace B+R lub uprawdopodobnienie efektywnego zarządzania projektem,
- strategia inwestycyjna wnioskodawcy zakładająca finansowanie projektów B+R mających charakter innowacji produktowej lub procesowej i wpisujących się w Krajowe Inteligentne Specjalizacje¹⁸ oraz
- uwiarygodnienie przez wnioskodawcę zapewnienia finansowania projektu ze środków prywatnych.

Ocena formalna trzech spośród siedmiu objętych szczegółowym badaniem wniosków¹⁹ została prawidłowo przeprowadzona i udokumentowana, w tym w szczególności

¹⁴ Zmiany poziomu alokacji w poddziałaniu 1.3.1 POIR były uzgadniane przez NCBR z IZ stosownie do stopnia realizacji Programu BRIDGE Alfa. W okresie trwania konkursów, na skutek składanych protestów, dochodziło do zwiększeń i przesunięć środków na realizację tego programu, co spowodowało zwiększenie alokacji powyżej 2 mld zł. Rozwiązanie umów o dofinansowanie oraz niewykorzystanie przez beneficjentów przyznanego środków powodowało obniżanie budżetów w poszczególnych projektach, a w efekcie obniżało alokację w tym poddziałaniu.

¹⁵ Dalej również: KOP lub Komisja.

¹⁶ Zgodnie z Przewodnikiem po kryteriach wyboru finansowanych operacji w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 – Poddziałanie 1.3.1 POIR, stanowiącym załącznik do Regulaminu przeprowadzania konkursu.

¹⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013, str. 320, ze zm.); dalej: *Rozporządzenie UE 1303/2013*.

¹⁸ Określone w uchwale Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 2014 r. *Program Rozwoju Przedsiębiorstw*, dalej również: KIS.

¹⁹ Kontrola prawidłowości przyznania dofinansowania została przeprowadzona na próbie badawczej siedmiu projektów grantowych: nr POIR.01.03.01-00-0079/16 *Data Fund 1 – wyspecjalizowany w technologii big data fundusz typu seed z głównymi obszarami zainteresowania: branża finansowa (fintech), bezpieczeństwa*

zweryfikowano poprawność formalną, kompletność i terminowość złożenia wniosku oraz zgodność przedstawionej strategii inwestycyjnej z wymaganiami Programu w zakresie planowanych innowacji produktowych lub procesowych. Kontrola wykazała jeden przypadek nieprawidłowej oceny wniosku pod względem zgodności z RPK 2016 (wniosek nr POIR.01.03.01-00-0079/16) oraz trzy przypadki niezgodnego z Regulaminem prac Komisji Oceny Projektów²⁰ zatwierdzenia karty oceny formalnej (wnioski nr POIR.01.03.01-00-0079/16, POIR.01.03.01-00-0032/16 i POIR.01.03.01-00-0011/16), co szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Ponadto jeden z objętych badaniem kontrolnym wniosków nr POIR.01.03.01-00-0088/17 został błędnie zweryfikowany pod względem formalnym w zakresie udokumentowania możliwości zapewnienia finansowania ze środków prywatnych, co jednak skorygowano w procedurze odwoławczej (w wyniku rozpoznania protestu od oceny formalnej).

NCBR zgodnie z RPK 2016 opublikowało wyniki oceny formalnej na swojej stronie internetowej w dniu 20 lipca 2016 r., w tym opublikowało listę projektów zakwalifikowanych do II etapu oceny. Publikacja wyników konkursu nr BA 1/1.3.1/2017 została szczegółowo opisana w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 5-6, 7-51, 52-53, 54-62, 63-79, 80, 81-91a, 96-107)

Równoległe z prowadzoną od dnia 24 października do dnia 6 listopada 2017 r. przez pracowników NCBR oceną formalną wniosków zgłoszonych w konkursie nr BA 1/1.3.1/2017, na zlecenie NCBR w dniach od dnia 17 października do dnia 6 listopada 2017 r., zewnętrzna wywiadowia gospodarcza (DPC A. Danylczenko i Spółka sp.j.), za wynagrodzeniem w wysokości 460,5 tys. zł²¹, przeprowadziła weryfikację ryzyka wystąpienia nieprawidłowości w zgłoszonych w tym konkursie projektach²². Zakres badania obejmował kwestie formalne składanych wniosków, tj. dotyczące udokumentowania wkładu własnego czy spełnienia przez wnioskodawcę kryteriów mikopresiębiorcy albo małego przedsiębiorcy. Ponadto obejmowała również kwestie merytoryczne, tj. powiązania z innymi beneficjentami (osobowe, organizacyjne, finansowe) oraz podejrzenie „*prania pieniędzy*” i finansowania terroryzmu. W wyniku tego badania wykonawca, stwierdził, że w 26²³ spośród 98 przeanalizowanych projektów, istnieje wysokie ryzyko związane głównie

IT, technologiczna, Saas, Internet Rzeczy, Sztuczna Inteligencja, beneficjent: Data Invest sp. z o.o., później Data Ventures sp. z o.o.; POIR.01.03.01-00-0011/16 *BORN GLOBAL: Empowering innovations through global collaboration – wehikuł inwestycyjny Leonardo Alfa wspierający projekty b+r w fazie załączkowej o wysokim potencjale komercjalizacyjnym poprzez zastosowanie modelu podażyowo-popytowego oraz ukierunkowanie inkubowanych projektów na ich internacjonalizację*, beneficjent: Leonardo Alfa SA sp. k. (poprzednio: Leonardo sp. z o.o.); nr POIR.01.03.01-00-0032/16 *Life Science Innovations – fundusz inwestycyjny fazy proof of concept w obszarze innowacji produktowych i procesowych w branży biotech i med.-tech: most pomiędzy polską nauką i biznesem*, beneficjent: Life Science Innovations sp. z o.o. sp.k. (poprzednio: Life Science Innovations sp. z o.o.); nr POIR.01.03.01-00-0025/16 *Stworzenie efektywnego mechanizmu pobudzania przedsiębiorstw oraz zasobów intelektualnych jednostek naukowych do tworzenia i komercjalizacji prac badawczo-rozwojowych celem wdrażania innowacji produktowych lub procesowych podnoszących efektywność i konkurencyjność szeroko rozumianej branży spożywczej oraz produktów i usług prozdrowotnych*, beneficjent: Augere Health Food Fund sp. z o.o.; nr POIR.01.03.01-00-0065/16 *Rozwój innowacyjnych, wysokotechnologicznych przedsięwzięć B+R w fazie proof of principle i proof of concept przez wsparcie inwestycyjne funduszu SpeedUp Bridge Alfa*, beneficjent: SpeedUp Bridge Alfa sp. z o.o.; nr POIR.01.03.01-00-0012/17 *156 Capital Alfa*, beneficjent: 156 Capital sp. z o.o.; nr POIR.01.03.01-00-0088/17 *303 Innovation Fund*, beneficjent: Czysła3.VC sp. z o.o.

²⁰ Zarządzenie nr 26/2016 Dyrektora NCBR z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie powołania komisji oceny projektów w konkursie Konkurs nr 1/1.3.1/2016 – BRIdge Alfa w ramach Działania 1.3: Prace B+R finansowane z udziałem funduszy kapitałowych Poddziałanie 1.3.1: Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych w fazie preseed przez fundusze typu proof of concept – BRIdge Alfa i zarządzania zmieniające zarządzenie nr 26/2016 (nr 30/2016 z dnia 23 czerwca 2016 r., nr 43/2016 Dyrektora NCBR z dnia 28 lipca 2016 r., nr 29/2017 z dnia 28 marca 2017 r.); Zarządzenie nr 83/2017 Dyrektora NCBR z dnia 8 września 2017 r. w sprawie powołania komisji oceny projektów w konkursie Konkurs nr 1/1.3.1/2017 – BRIdge Alfa w ramach Działania 1.3: Prace B+R finansowane z udziałem funduszy kapitałowych Poddziałanie 1.3.1: Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych w fazie preseed przez fundusze typu proof of concept – BRIdge Alfa Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 i zarządzanie zmieniające zarządzenie nr 83/2017 (nr 130/2017 z dnia 13 grudnia 2017 r.).

²¹ Wykonawca został wyłoniony w drodze przetargu nieograniczonego; Umowa nr 25/17/PN z dnia 23 października 2017 r.

²² Analogicznej weryfikacji przy pomocy takiego podmiotu nie prowadzono w konkursie nr BA 1/1.3.1/2016.

²³ Dot. wniosków nr: 02, 03, 08, 18, 20, 21, 27, 38, 40, 49, 50, 53, 58, 60, 62, 65, 69, 70, 72, 75, 88, 90, 93, 97 i 98.

z nieprawidłowym udokumentowaniem we wniosku i załącznikach możliwości pokrycia wkładu własnego wnioskodawcy. W przypadku objętego kontrolą projektu nr POIR.01.03.01-00-0088/17 wskazano na ryzyka niepełnego pokrycia kapitału zakładowego wnioskodawcy²⁴.

NIK zauważa, że wszystkie zidentyfikowane przez ww. wykonawcę ryzyka polegały na brakach formalnych wniosków, które mogli i powinni byli wykryć pracownicy NCBR w ramach oceny formalnej. Zastępca Dyrektora Biura Dyrektora Centrum i Obsługi Prawnej²⁵ wyjaśniła, że pracownicy NCBR bazowali na oświadczeniach wnioskodawców, które poddano również analizie wywiadowni gospodarczej. NIK zauważa, że ww. wywiadownia bazowała na dokumentach przekazanych przez NCBR, a zatem przeprowadzone przez nią analizy mogły częściowo powielać ocenę formalną NCBR.

(akta kontroli str. 54-80, 141-151, 172-174, 262-263)

NCBR w konkursie BA 1/1.3.1/2017 przyznało dofinansowanie dla dziewięciu spośród 26 projektów, w których wywiadownia gospodarcza stwierdziła wysokie ryzyko wystąpienia nieprawidłowości^{26*}. Łączna kwota przyznanego tym projektom dofinansowania wyniosła 342 915,3 tys. zł. Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora BDP²⁷, wyniki analizy, w tym informacja o stwierdzonych ryzykach, zostały przekazane ekspertom dokonującym oceny merytorycznej wniosków. Na tej podstawie, w jednym przypadku (projekt nr POIR.01.03.01-00-0019/17) ustanowiono dodatkowe zabezpieczenie w postaci 150% kwoty najwyższej transzy zaliczki. Ponadto Zastępca Dyrektora BDP w złożonych wyjaśnieniach²⁸, wskazała, że zabezpieczeniem prawidłowego wykorzystania środków publicznych w projektach ocenionych jako wysoce ryzykowne było monitorowanie działalności beneficjentów jako ASI oraz zamieszczenie w umowach o dofinansowanie przesłanki wprowadzenia stanu zawieszenia, a w ostateczności możliwości rozwiązania umowy.

(akta kontroli str. 182-189)

Dyrektor NCBR zgodnie z art. 44 *ustawy wdrożeniowej* ustanowił Komisję Oceny Projektów, z udziałem niezależnych ekspertów zewnętrznych, odpowiedzialnych za ocenę merytoryczną wniosków. Członkowie Komisji realizowali powierzone przez Dyrektora NCBR zadania na podstawie umowy cywilnoprawnej, określającej zasady współpracy przy ocenie merytorycznej oraz rozpatrywania protestów dotyczących projektów dla konkursu w ramach działania 1.3: Prace B+R finansowane z udziałem funduszy kapitałowych poddziałania 1.3.1: Wsparcie projektów B+R w fazie *preseed* przez fundusze typu *proof of concept* – BRIDGE Alfa POIR 2014-2020, za wynagrodzeniem w wysokości od 3,5 tys. zł brutto do 4 tys. zł brutto²⁹. Wszyscy eksperci zewnętrzni biorący udział w ocenie merytorycznej wniosków o dofinansowanie projektów objętych kontrolą złożyli, zgodnie z wprowadzonym przez Dyrektora NCBR wzorem, oświadczenia o bezstronności (dotyczące okoliczności mogących rodzić konflikt interesów) pod rygorem odpowiedzialności karnej oraz oświadczenia o poufności wszelkich informacji i dokumentów ujawnionych lub wytworzonych w trakcie lub w wyniku przeprowadzonej oceny. Ponadto zobowiązali się do zachowania obiektywizmu przy wykonywaniu zadań objętych umową.

²⁴ W związku z wynikami wskazanej analizy ryzyka zostało ono zweryfikowane przez NCBR w ocenie formalnej, która wykazała, że wnioskodawca posiada środki pokrycia wkładu własnego na poziomie 20% kosztów projektu.

²⁵ Dalej: BDP.

²⁶ [...] ([...] sp. z o.o.), [...] ([...] sp. z o.o.), [...] ([...] sp. z o.o.), [...] ([...] sp. z o.o.), [...] ([...] sp. z o.o.), [...] ([...] sp. z o.o.), [...] ([...] sp. z o.o.), [...] ([...] sp. z o.o. ASI S.K.A.), [...] ([...] sp. z o.o.), [...] ([...] sp. z o.o.) Z tego trzy umowy rozwiązano ([...]).

²⁷*) W treści wystąpienia pokontrolnego NIK wyłączyła jawność informacji ustawowo chronionych, w tym stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa, na podstawie art. 5 ust. 2 *ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej* (Dz. U. z 2020 r. poz. 2176, ze zm.) i art. 11 ust. 2 *ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1913, ze zm.) w interesie przedsiębiorców bądź osób fizycznych, których dotyczy zawarte w wystąpieniu pokontrolnym informacje, przez ich wykreślenie i zastąpienie oznaczeniem [...].

²⁷ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP dnia 24 maja 2021 r., znak BDP-SKO.0910.2.2021.JB.

²⁸ Pismo jw.

²⁹ Określone w umowie wynagrodzenie przysługiwało ekspertom za udział w pracach Komisji (za jeden dzień posiedzenia).

Informacje o składzie KOP zostały opublikowane na stronie internetowej NCBR w dniach 13 czerwca 2018 r. (konkurs nr BA 1/1.3.1/2016) i 3 grudnia 2018 r. (konkurs nr BA 1/1.3.1/2017), tj. po zakończeniu oceny wniosków w ww. konkursach.

Ocena merytoryczna wniosków została przeprowadzona według kryteriów zgodnych z Regulaminami przeprowadzania konkursów (RPK 2016 i RPK 2017) i prawidłowo udokumentowana w formie kart oceny prepanelowej i panelowej.

Przedmiotem oceny merytorycznej była m.in. opisana we wnioskach o dofinansowanie polityka inwestycyjna, tj. sposób pozyskiwania i przygotowywania inwestycji w projekty B+R w fazie *Proof of Principle*³⁰ lub *Proof of Concept*³¹. Polityka inwestycyjna była oceniana pod względem możliwości skutecznego pozyskiwania projektów B+R oraz doświadczenia Kluczowego Personelu w zakresie finansowania i zarządzania projektami B+R i posiadania udokumentowanych kontaktów ze środowiskiem naukowym.

Skład poszczególnych paneli eksperckich był obsadzany zgodnie z RPK 2016 i RPK 2017, a eksperci biorący w nich udział posiadali kompetencje zgodne z przedmiotem ocenianych wniosków, w tym finansów, *life science* i komercjalizacji wyników prac B+R. Kontrola nie wykazała przypadków powtarzania się tych samych osób na kolejnych etapach oceny merytorycznej, w tym w składach rozpatrujących protesty od oceny wniosków.

(akta kontroli str. 5-6, 7-51, 63-80, 92-95, 105-107, 809-813)

Sporządzone na podstawie oceny merytorycznej listy rankingowe ocenionych wniosków i ich aktualizacje po przeprowadzonych postępowaniach odwoławczych zostały prawidłowo przyjęte przez KOP³², zatwierdzone przez Dyrektora NCBR³³ i opublikowane na stronie internetowej NCBR: dla konkursu nr BA 1/1.3.1/2016 w dniach: 19 października 2016 r.³⁴, 11 października 2017 r. i 13 czerwca 2018 r.³⁵, a dla konkursu nr BA 1/1.3.1/2017 w dniach 7 i 21 grudnia 2017 r.³⁶ i 31 października 2018 r.

(akta kontroli str. 81-91a)

Protesty od oceny wniosków objętych szczegółowym badaniem kontrolnym – POIR.01.03.01-00-0088/17 i POIR.01.03.01-00-0032/16 – zostały rozpoznane prawidłowo i opublikowane zgodnie z Regulaminami przeprowadzania konkursów.

W wyniku przeprowadzonych procedur odwoławczych – rozpatrzenia protestów, 16 wnioskodawców z obu konkursów (BA 1/1.3.1/2016 i BA 1/1.3.1/2017) uzyskało rekomendację do dofinansowania.

(akta kontroli str. 5-6, 7-53, 96-107, 305-306, 384-393, 395-420, 422-433)

Wszystkie projekty grantowe objęte badaniem kontrolnym uzyskały rekomendacje KOP do dofinansowania i znajdowały się na listach rankingowych pozytywnie ocenionych wniosków opublikowanych przez NCBR. Jeden z projektów (POIR.01.03.01-00-0011/16) otrzymał dofinansowanie w wyniku zwiększenia alokacji w konkursie nr BA 1/1.3.1/2016. W pismach powiadamiających o przyznaniu dofinansowania NCBR zastrzegало możliwość zmiany rekomendowanej kwoty dofinansowania, po przeprowadzeniu weryfikacji technicznej kosztów projektu przeprowadzanej poza procedurą konkursową na podstawie § 12 RPK 2016 i 2017. Wnioskodawcy projektów zostali prawidłowo powiadomieni o wynikach przeprowadzonej oceny i pouczeni o przysługujących im środkach odwoławczych. Centrum nie dokumentowało prowadzonej na etapie zawierania umowy, technicznej weryfikacji planowanych kosztów. Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora BDP³⁷,

³⁰ Dalej również: *PoC*.

³¹ Dalej również: *PoP*.

³² W dniach: 4 lipca 2016 r., 5 lipca 2016 r., 12 lipca 2016 r., 9 sierpnia 2016 r., 10 października 2016 r., dla konkursu nr BA 1/1.3.1/2017 w dniach: 27 kwietnia 2017 r., 2 maja 2017 r., 9 maja 2017 r., 22 czerwca 2017 r.

³³ W dniu 17 października 2016 r. i 10 października 2018 r. (zatwierdzenie po protestach BA 1/1.3.1/2017).

³⁴ Zakończenie oceny wniosków złożonych w konkursie BA 1/1.3.1/2016 w ramach poddziałania 1.3.1 Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych w fazie preseed przez fundusze typu proof of concept – Bridge Alfa.

³⁵ Aktualizacja listy rankingowej po przeprowadzeniu procedury odwoławczej.

³⁶ Zakończenie oceny wniosków złożonych w konkursie BA 1/1.3.1/2017 w ramach poddziałania 1.3.1 Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych w fazie preseed przez fundusze typu proof of concept – Bridge Alfa.

³⁷ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 28 maja 2021 r.; znak: BDP-SKO.0910.2.2021.JB.

weryfikacja kwalifikacji wydatków w poddziałaniu 1.3.1 PO IR była prowadzona w ramach i na zasadach przewidzianych w umowie o dofinansowanie projektu.

(akta kontroli str. 5-53,305-306)

NCBR przed zawarciem umów o dofinansowanie przeprowadzało weryfikację przedłożonej do umów dokumentacji pod względem jej kompletności i statusu prawnego wnioskodawcy, co udokumentowano w formie listy sprawdzającej³⁸ i w *Raporcie z weryfikacji ryzyka w realizacji Projektu Grantowego BRIDGE Alfa wraz z weryfikacją poprawności przeprowadzenia procesu wyboru*. W raportach potwierdzono posiadanie przez Fundusze wkładu własnego, w formie oświadczenia i zobowiązania się do jego wniesienia przez inwestora albo inwestorów.

(akta kontroli str. 5-73,111-130,141-181, 287-293, 348-361)

Pięć umów o dofinansowanie w badanej próbie zawarto z przekroczeniem przewidzianego w RPK 60-dniowego terminu od daty powiadomienia Funduszu o przyznaniu dofinansowania³⁹. Przekroczenia te wyniosły od siedmiu do 74 dni i jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora BDP⁴⁰, były one uzasadnione koniecznością uzupełnienia dokumentacji przez wnioskodawców lub przedłużającymi się analizami przedłożonej dokumentacji pod kątem gospodarczym i powiązań biznesowych.

(akta kontroli str. 5-73, 264-293)

Do sześciu z siedmiu objętych szczegółowym badaniem umów o dofinansowanie zawarto pisemne aneksy⁴¹, wprowadzające zmiany dotyczące m.in.: przedłużenia okresu realizacji, docelowych wartości wskaźników, harmonogramu i budżetu projektu, nowego Regulaminu Funkcjonowania Funduszu⁴² oraz zmiany inwestora i wysokości wkładów prywatnych. Istotne zmiany RFF i postanowień umownych były związane z wejściem w życie w dniu 2 sierpnia 2018 r. *Rozporządzenia Omnibus*, w tym zmianą definicji beneficjenta, obniżeniem dopuszczalnej kwoty wsparcia projektu do 200 tys. EUR i ograniczeniem zakresu prawa pierwszeństwa NCBR do nabycia praw własności intelektualnej grantobiorcy i praw udziałowych, określonych w umowie o dofinansowanie, do projektów o szczególnym znaczeniu dla bezpieczeństwa i obronności państwa.

W zakresie badanej próby siedmiu projektów, określony w umowie o dofinansowanie, 30-dniowy okres rozpatrywania przez NCBR wniosków o zmiany wymagające pisemnego aneksu, został przekroczony w przypadku sześciu projektów⁴³, w tym w odniesieniu do dwóch z nich przekroczenia wystąpiły dwukrotnie⁴⁴.

Opóźnienia NCBR w rozpatrywaniu wniosków o zmiany wyniosły od 11 do 229 dni. Były one spowodowane koniecznością oceny inwestora lub oceny opóźnień w realizacji projektu,

³⁸ Formularz PR-WWP-01/Z18.

³⁹ Dotyczy projektów: POIR.01.03.01-00-0065/16, POIR.01.03.01-00-0011/16, POIR.01.03.01-00-0032/16, POIR.01.03.01-00-0025/16 i POIR.01.03.01-00-0088/17.

⁴⁰ Pismo znak BDP-SKO.0910.2.2021. DK1 z dnia 28 maja 2021 r.

⁴¹ Aneks nr 1/2019 z dnia 12 maja 2020 r. do umowy nr POIR.01.03.01-00-0065/16; Aneks nr 1/2019 z dnia 25 marca 2019 r. do umowy nr POIR.01.03.01-00-0011/16; Aneks nr 1/2019 z dnia 3 września 2019 r., aneks nr 2/2019 z dnia 7 października 2019 r. oraz aneks nr 1/2020 z dnia 13 grudnia 2019 r. do umowy nr POIR.01.03.01-00-12/17; Aneks nr 1/2020 z dnia 16 listopada 2020 r. do umowy nr POIR.01.03.01-00-0025/16; Aneks nr 1/2020 z dnia 2 lipca 2020 r. oraz aneks nr 2/2020 z dnia 14 października 2020 r. do umowy nr POIR.01.03.01-00-0032/16; Aneks nr 1 z dnia 27 kwietnia 2021 r. do umowy nr POIR.01.03.01-00-0088/17.

⁴² Dalej również: RFF.

⁴³ Wniosek Funduszu Leonarto sp. z o.o. nr 2/2018 z dnia 3 grudnia 2018 r. – aneks zawarto w dniu 25 marca 2019 r. (82 dni po terminie, brak wcześniejszej korespondencji).

Wniosek Funduszu Data Ventures sp. z o.o. z dnia 21 marca 2019 r. – odpowiedzi udzielono w dniu 16 sierpnia 2019 r. (118 dni po terminie);

Wniosek Funduszu Czysła3.VC sp. z o.o. nr 1/2019 z dnia 19 września 2019 r. – odpowiedzi udzielono w dniu 4 czerwca 2020 r. (229 dni po terminie);

Wniosek Funduszu Life Science Innovations sp. z o.o. sp.k. nr 2/2020 z dnia 22 maja 2020 r. – odpowiedzi udzielono i zawarto aneks w dniu 14 października 2020 r. (115 dni po terminie).

⁴⁴ Wnioski Funduszu 156 Capital sp. z o.o. – wniosek nr 2/2020 z dnia 13 lutego 2020 r., na który odpowiedzi udzielono w dniu 24 czerwca 2020 r. (102 dni po terminie) i wniosek z dnia 29 listopada 2018 r. – odpowiedzi udzielono w dniu 20 marca 2019 r. (81 dni po terminie);

Wnioski Funduszu Augere Health Food Fund sp. z o.o. – wniosek z dnia 30 listopada 2020 r., na który udzielono odpowiedzi w dniu 15 stycznia 2021 r. (16 dni po terminie) i wniosek z dnia 16 lutego 2021 r. – odpowiedź z dnia 29 marca 2021 r. (11 dni po terminie).

składanymi przez beneficjentów korektami wniosków o zmiany, szerokim zakresem wnioskowanych zmian lub koniecznością konsultacji z IZ.

(akta kontroli str. 5-73, 141-181, 434-438, 706-718, 809-813)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. NCBR niezgodnie z § 4 ust. 1 Regulaminu przeprowadzania konkursu 1/1.3.1/2016 BRIDGE Alfa i art. 22 ust. 2 rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. *uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu* przyznało dofinansowanie projektu nr POIR.01.03.01-00-0079/16 w wysokości do 12 000 000 zł, w tym 2 400 000 zł pomocy publicznej, na rzecz Data Invest sp. z o.o. (obecnie Data Ventures sp. z o.o.), na podstawie umowy o dofinansowanie z dnia 29 grudnia 2016 r.

Zgodnie z powołanym postanowieniem RPK 2016, do konkursu mogli przystąpić wyłącznie wnioskodawcy zarejestrowani i prowadzący działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będący mikro i małymi przedsiębiorcami w rozumieniu Załącznika nr 1 do *Rozporządzenia 651/2014* oraz spełniający przesłanki określone w art. 22 ust. 2 (*Pomoc dla przedsiębiorstw rozpoczynających działalność*) tego rozporządzenia, tj. mikro lub małe przedsiębiorstwa nienotowane na giełdzie w okresie pięciu lat od dnia wpisania do właściwego rejestru albo ewidencji, które nie dokonały jeszcze podziału zysków i nie zostały utworzone w wyniku połączenia. Ponadto, zgodnie z załącznikiem nr 1 do RPK 2016 – *Przewodnik po kryteriach wyboru finansowanych operacji w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 – Poddziałanie 1.3.1 POIR*, status wnioskodawcy powinien być zweryfikowany na etapie zawierania umowy o dofinansowanie.

W karcie oceny formalnej projektu NCBR potwierdziło, że wnioskodawca projektu POIR.01.03.01-00-0079/16 złożył wniosek o dofinansowanie przygotowany zgodnie z wymogami RPK 2016. Ponadto odnotowano, że wnioskodawca, zgodnie z oświadczeniem zawartym we wniosku, spełnia przesłanki określone w art. 22 ust. 2 *Rozporządzenia 651/2014*. W karcie oceny znalazł się zapis mówiący o tym, że *status wnioskodawcy jest weryfikowany na etapie podpisania umowy o dofinansowanie projektu*.

Tymczasem, jak wynika z danych ujawnionych w Krajowym Rejestrze Sądowym, Data Ventures sp. z o.o. została zarejestrowana w dniu 16 lipca 2010 r.⁴⁵, a zatem w dniu przyznania dofinansowania (tj. w dniu 29 grudnia 2016 r.) była zarejestrowana w okresie dłuższym niż pięć lat, w związku z czym nie spełniała wymogów podmiotowych określonych w dokumentacji konkursowej konkursu nr BA 1/1.3.1/2016 i przesłanki kwalifikowalności wynikającej z art. 22 ust. 2 *Rozporządzenia 651/2014*.

We wniosku przedsiębiorcy, niezależnie od samego złożonego ww. oświadczenia, przedsiębiorca wskazał w innym miejscu rok rozpoczęcia działalności – NCBR dysponował tą informacją przed sporządzeniem karty oceny formalnej projektu i na każdym dalszym etapie przyznawania dofinansowania.

Zastępca Dyrektora BDP w złożonych wyjaśnieniach⁴⁶ podniosła kwestię wątpliwości interpretacyjnych NCBR dotyczących art. 22 ust. 2 *Rozporządzenia 651/2014*, wskazując, że *zbyt dosłowne tłumaczenie tekstu przepisów z języka angielskiego na język polski, i posłużenie się kalką składni typowej dla tego języka, spowodowało, iż w polskiej wersji językowej, treść tego przepisu uległa zniekształceniu. Zgodnie z jej brzmieniem, wydawać się mogło, iż jednym z kryteriów kwalifikowalności jest brak notowania na giełdzie przez 5 lat licząc od daty rejestracji, a nie istnienia przedsiębiorstwa przez maksymalnie 5 lat*. Ponadto

⁴⁵ Nr KRS 0000361158.

⁴⁶ Wyjaśnienia Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 16 czerwca 2021 r.; znak: BDP-SKO.0910.2.2021.JB.

wskazała, że analogiczny wniosek wynikał z treści oświadczenia składanego przez wnioskodawców na etapie ubiegania się o dofinansowanie⁴⁷.

Pismem z dnia 9 kwietnia 2019 r.⁴⁸, tj. ponad dwa lata po przyznaniu dofinansowania i zawarciu umowy, NCBR wystąpił do spółki Data Ventures sp. z o.o. – beneficjenta projektu nr POIR.01.03.01-00-0079/16 z wezwaniem do odniesienia się do treści oświadczenia złożonego we wniosku o dofinansowanie⁴⁹. Beneficjent podtrzymał oświadczenie wskazując, że informacje zawarte w oświadczeniu nie są sprzeczne z danymi zawartymi w Krajowym Rejestrze Sądowym⁵⁰.

Dział Prawny⁵¹ NCBR, w związku z wnioskiem Dyrektora Działu Inwestycji B+R z dnia 26 marca 2019 r., wydał opinię⁵² w przedmiocie analizy możliwości rozwiązania umowy o dofinansowanie z beneficjentem Data Ventures sp. z o.o. z uwzględnieniem sytuacji, w której grantobiorcom projektów B+R wypłacono środki w ramach budżetu inwestycyjnego. DP, po analizie dokumentacji konkursowej zauważył, że umowa o dofinansowanie została zawarta z podmiotem niespełniającym kryterium konkursowego z przyczyn leżących po stronie NCBR. DP podkreślił, że specyfika umowy zawartej pomiędzy Centrum a Funduszem sprawia, że wskazane są kolejne konsultacje w przedmiotowej sprawie, zwłaszcza z IZ POIR. Centrum, po uzyskaniu wewnętrznego stanowiska, zleciło sporządzenie zewnętrznej opinii prawnej⁵³ w celu rozpoznania możliwych rozwiązań w przypadku, kiedy wnioskodawca niespełniający wymogów podmiotowych konkursu otrzymał dofinansowanie na realizację projektu. W opinii prawnej ujęto rozpoznanie stanu faktycznego oraz przedstawiono możliwe kierunki interpretacji, pozostawiając w istotnej części stanowisko co do rozwiązań problemu bez konkluzji. Zalecono jednocześnie NCBR konsultację z IZ POIR, zwłaszcza w zakresie zwrotu środków wypłaconych beneficjentowi w ramach budżetu inwestycyjnego. Wskazano przy tym na specyfikę przekazywania dofinansowania grantobiorcom projektów B+R i powstające w wyniku tego relacje, które od strony prawnej mogą być w różnicowany sposób interpretowane.

NCBR, w związku z ustaleniem, iż wnioskodawca projektu nr POIR.01.03.01-00-0079/16, mógł nie spełniać wymogów podmiotowych określonych w dokumentacji konkursowej, jak również w art. 22 *Rozporządzenia 651/2014*, wystąpiła do Instytucji Zarządzającej (Ministra Inwestycji i Rozwoju) o przedstawienie stanowiska w przedmiotowej sprawie. NCBR przedstawiło IZ dwa rozwiązania, z których jedno, w ocenie Centrum, należało przyjąć w celu rozstrzygnięcia zaistniałej sytuacji oraz prawidłowej realizacji projektu. NCBR wskazało, że w zaistniałej sytuacji należy albo przyjąć, że wątpliwość interpretacyjna art. 22 *Rozporządzenia 651/2014* powinna zostać rozstrzygnięta na korzyść beneficjenta i uznać, że nie zachodzi konieczność kontynuowania działań względem beneficjenta, albo przyjąć, że NCBR powinien dochodzić zwrotu środków przekazanych beneficjentowi na budżet operacyjny (stanowiących pomoc publiczną) oraz na budżet inwestycyjny (przekazanych grantobiorcom w ramach projektu). Pismem z dnia 27 maja 2019 r.⁵⁴. NCBR uzupełniło informacje przekazane do IZ o wskazanie na wątpliwości interpretacyjne

⁴⁷ W treści wniosku o dofinansowanie wnioskodawcy zobowiązani byli do podpisania oświadczenia, iż Wnioskodawca jest małym przedsiębiorstwem nienotowanym na giełdzie w okresie do pięciu lat po rejestracji, które nie dokonało jeszcze podziału zysków i nie zostało utworzone w wyniku połączenia.

⁴⁸ Pismo znak: DIBR.4211.80.2019.MZ1 z dnia 9 kwietnia 2019 r.

⁴⁹ Oświadczenie wnioskodawcy zawarte we wniosku o dofinansowanie z dnia 19 maja 2016 r.: „Oświadczam, że wnioskodawca jest małym przedsiębiorstwem nienotowanym na giełdzie w okresie do pięciu lat po rejestracji, które nie dokonało jeszcze podziału zysków i nie zostało utworzone w wyniku połączenia. W przypadku przedsiębiorstw kwalifikowanych, które nie podlegają rejestracji, można uznać, że pięcioletni okres kwalifikowalności zaczyna się od momentu, kiedy przedsiębiorstwo albo rozpoczyna swoją działalność gospodarczą, albo podlega opodatkowaniu z tytułu swojej działalności gospodarczej”.

⁵⁰ Pismo Data Ventures sp. z o.o. z dnia 12 kwietnia 2019 r.

⁵¹ Dalej: DP.

⁵² Opinia DP NCBR, znak DP. 024.14.2019 z dnia 25 kwietnia 2019 r.

⁵³ Opinia prawna sporządzona na zlecenie NCBR przez [...] sp. k. dotycząca współpracy z Funduszem Data Ventures z dnia 9 maja 2019 r.

⁵⁴ Pismo znak DIBR.4211.80.2019 z dnia 27 maja 2019 r.

powstałe na gruncie tłumaczenia *Rozporządzenia 651/2014* na język polski⁵⁵. Ponadto wskazano, że Fundusz wywiązuje się z obowiązków nałożonych przez umowę o dofinansowanie, a roszczenie zwrotu środków od beneficjenta implikuje powstanie wielu ryzyk dla Centrum oraz IZ⁵⁶. NCBR postulowało, aby wątpliwości interpretacyjne rozstrzygnąć na korzyść beneficjenta i przyjąć, że dalsze działania względem realizacji projektu nr POIR.01.03.01-00-0079/16 nie są konieczne.

IZ POIR przyjęła stanowisko⁵⁷, w którym wykluczyła możliwość odstąpienia przez NCBR od dochodzenia zwrotu nieprawidłowo przyznanych środków, wynikających z braku spełnienia przez tego beneficjenta wszystkich kryteriów określonych w art. 22 ust. 2 *Rozporządzenia 651/2014*. Wskazano, że należy uznać pomoc publiczną przyznaną na rzecz Data Ventures sp. z o.o. za udzieloną bezprawnie, i w konsekwencji uznać, że podmiot jest zobowiązany do zwrotu środków. Ponadto IZ przedstawiła możliwość kontynuowania realizacji projektu w ramach wydatków ponoszonych z budżetu inwestycyjnego, bez współfinansowania budżetu operacyjnego. W oparciu o opinię IZ NCBR wezwał⁵⁸ beneficjenta do zwrotu środków stanowiących pomoc publiczną w wysokości 1 920 tys. zł. Beneficjent, w odpowiedzi na wezwanie NCBR zaznaczył⁵⁹, że nie uznaje prawidłowości roszczeń Centrum, a ponadto uważa, że skutki stwierdzonych nieprawidłowości mogą obciążać wyłącznie krajowy organ udzielający wsparcia, czyli NCBR.

W dniu 23 stycznia 2020 r. NCBR wszczęło postępowanie administracyjne w sprawie zwrotu środków przyznanych Funduszowi Data Ventures sp. z o.o. W decyzji nr 6/2021 z dnia 2 marca 2021 r. NCBR określiło kwotę przypadającą do zwrotu w wysokości 1 920 tys. zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, liczonych od dnia przekazania środków do dnia dokonania zwrotu. Dodatkowo, w uzasadnieniu ww. decyzji, Centrum wskazało, że beneficjent projektu nie spełniał warunków podmiotowych określonych w § 4 ust. 1 Regulaminu konkursu nr 1/1.3.1/2016 i art. 22 ust. 2 *Rozporządzenia 651/2014*.

NCBR kierując się stanowiskiem IZ⁶⁰, odstąpiło od dochodzenia części środków udzielonych na budżet inwestycyjny tego projektu w wysokości 4 839 995,20 zł. Zastępca Dyrektora BDP wyjaśniła⁶¹, że NCBR dopuściło możliwość kontynuowania realizacji projektu w zakresie wykorzystania budżetu inwestycyjnego.

(akta kontroli str. 5-53, 141-181, 264-293, 706-718, 806)

W ocenie NIK, w myśl § 4 ust. 1 RPK 2016 przesłanka podmiotowa określona w art. 22 ust. 2 *Rozporządzenia 651/2014* była warunkiem nie tylko udzielenia pomocy publicznej, ale również warunkiem udziału w tym konkursie, a zatem dofinansowanie zostało przyznane wnioskodawcy niezgodnie z warunkami konkursu nr BA 1/1.3.1/2016.

Skutkiem opisanej nieprawidłowości było niezgodne z warunkami konkursu nr BA 1/1.3.1/2016 rozdysponowanie środków dofinansowania w wysokości 12 000 000 zł, a następnie wypłacenie w ramach tej kwoty beneficjentowi Data Ventures sp. z o.o. środków na budżet inwestycyjny projektu w wysokości 4 839 995,20 zł oraz pomocy publicznej w wysokości 1 920 000 zł w ramach budżetu operacyjnego. Dalszymi konsekwencjami nieprawidłowego przyznania środków, jak wynika z pozyskanej przez NCBR opinii⁶², jest ryzyko związane z wysunięciem przez beneficjenta roszczeń prawnych na drodze sądowej wobec NCBR i Instytucji Zarządzającej, ryzyko niezrealizowania projektów B+R w projekcie grantowym, ryzyko związane

⁵⁵ Pismo znak DIBR.4211.80.2019.KM z dnia 14 maja 2019 r.

⁵⁶ NCBR wskazało na następujące ryzyka: wysunięcia roszczeń odszkodowawczych na drodze sądowej wobec NCBR i IZ, niezrealizowania projektów B+R przez Fundusz, utratę zaufania do instytucji publicznej, brak pewności interpretacji prawnej dla przedsiębiorców, ryzyko wizerunkowe.

⁵⁷ Pismo znak DIR-VIII.7610.4.2019.DSZ z dnia 26 lipca 2019 r.

⁵⁸ Pismo znak DFP-SFP.4242.74.2019.AG9 z dnia 25 września 2019 r.

⁵⁹ Pismo Data Ventures sp. z o.o. z dnia 29 października 2019 r.

⁶⁰ Pismo znak DIR-VIII.7610.4.2019.DSZ z dnia 26 lipca 2019 r.

⁶¹ Pismo znak BDP-SKO.0910.2.2021.DK1, z dnia 28 maja 2021 r.

⁶² Opinia prawna z dnia 9 maja 2019 r. zamówiona przez NCBR i sporządzona przez kancelarię [...] sp. k. z siedzibą w Warszawie.

z utratą zaufania do instytucji publicznej, brak pewności interpretacji prawnej dla przedsiębiorców oraz ryzyko wizerunkowe. Należy zauważyć, że część z ww. ryzyk do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce (18 czerwca 2021 r.) zmaterializowała się, jak w szczególności brak realizacji projektów B+R w ramach umowy POIR.01.03.01-00-0079/16.

Do dnia 23 czerwca 2021 r. środki w kwocie 1 920 000 zł (wraz z odsetkami od tej kwoty) nie zostały zwrócone – decyzja administracyjna nr 6/2021 z dnia 2 marca 2021 r. nie była ostateczna, a w dniu 6 kwietnia 2021 r. beneficjent wniósł od niej odwołanie do Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej.

(akta kontroli str. 5-80, 141-144, 264-268, 280-284, 287-293, 351-359, 706-709, 710-711, 712-718, 719-731)

2. NCBR nie opublikowało na swojej stronie internetowej wyniku oceny formalnej wniosków o dofinansowanie zgłoszonych w konkursie nr BA 1/1.3.1/2017, czym naruszyło postanowienie § 8 ust. 4 Regulaminu Przeprowadzania Konkursu nr BA 1/1.3.1/2017.

Zgodnie ze wskazanym postanowieniem RPK 2017, informacja o wyniku oceny formalnej powinna była zostać publikowana na stronie internetowej NCBR. W opublikowanej na stronie internetowej NCBR *Informacji o zakończonej ocenie formalnej wniosków o dofinansowanie złożonych w konkursie nr 1/1.3.1 Wsparcie projektów badawczo-rozwojowych w fazie preseed przez fundusze typu proof of concept – BRIDGE Alfa POIR 2014-2020* z dnia 8 listopada 2017 r., podano informację o liczbie wniosków złożonych (98), ocenionych pozytywnie pod względem formalnym (66), wycofanych (jeden) oraz ocenionych negatywnie (31). Nie opublikowano natomiast listy projektów wraz z wynikami ich oceny formalnej.

Zastępca Dyrektora BDP wyjaśniła⁶³, że informacja o wyniku oceny formalnej została przekazana wnioskodawcom oraz opublikowana na stronie internetowej NCBR w sposób zgodny z RPK 2017. Dodała, że po zakończeniu oceny opublikowano listę projektów rekomendowanych do dofinansowania.

W ocenie NIK, wskazana informacja NCBR prezentowała tylko zbiorcze dane, a opublikowana na dalszych etapach konkursu lista rankingowa nie odzwierciedlała wyników oceny formalnej. Powyższe działanie było niezgodne z treścią RPK 2017 i ograniczało przejrzystość procedur konkursu nr BA 1/1.3.1/2017.

(akta kontroli str. 182-187)

3. Karty oceny formalnej wniosków o dofinansowanie projektów nr POIR.01.03.01-00-0079/16, POIR.01.03.01-00-0011/2016 oraz POIR.01.03.01-00-0032/16 zostały zatwierdzone przez osobę nieuprawnioną, tj. Sekretarza Komisji Oceny Projektów, podczas gdy zgodnie z treścią § 4 ust. 4 Regulaminu prac KOP w konkursie nr 1/1.3.1/2016, wypełniona przez pracownika NCBR karta oceny formalnej projektu powinna była podlegać zatwierdzeniu przez Przewodniczącą Komisji albo właściwego Kierownika Sekcji tj. Samodzielnej sekcji wspierania komercjalizacji wyników badań B+R przez instrumenty finansowe⁶⁴.

Zastępca Dyrektora BDP w złożonych wyjaśnieniach⁶⁵ potwierdziła, że karta oceny formalnej projektu nr POIR.01.03.01-00-0011/16 została zatwierdzona w dniu 28 czerwca 2016 r. przez Sekretarza KOP, wskazując jednak, że przekazane w dniach 8 i 19 lipca 2016 r. przez Kierownika Sekcji wyniki oceny formalnej w konkursie nr BA 1/1.3.1/2016 zostały zaakceptowane przez Dyrektora NCBR.

W ocenie NIK, fakt zatwierdzenia przez Dyrektora ostatecznych zbiorczych wyników oceny formalnej nie zmienia faktu niezgodnego z Regulaminem zatwierdzenia ww. kart oceny formalnej.

(akta kontroli str. 182-187)

4. NCBR po zatwierdzeniu listy rankingowej dotyczącej konkursu nr BA 1/1.3.1/2016 w dniu 19 października 2016 r., a przed podpisaniem umowy nr POIR.01.03.01-00-

⁶³ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 28 maja 2021 r., znak: BDP-SKO.0910.2.2021.DK1.

⁶⁴ Dalej również: Sekcja.

⁶⁵ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 28 maja 2021 r., znak: BD-SKO.0910.2.2021.DK1.

0079/16 w dniu 29 grudnia 2016 r., nie wystąpiło z zapytaniem do ministra właściwego do spraw finansów publicznych⁶⁶ o udzielenie informacji, czy wyłoniony wnioskodawca nie widnieje w *Rejestrze podmiotów wykluczonych z możliwości otrzymania środków przeznaczonych na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich*. Zapytanie w tym zakresie NCBR wystosowało w dniu 14 lutego 2017 i uzyskało informację w dniu 20 lutego 2017 r., tj. po zawarciu umowy o dofinansowanie, co było niezgodne z postanowieniem pkt 5.18 procedury *Wyboru projektów do dofinansowania*⁶⁷, zgodnie z którym pracownik Działu Wyboru Projektów na podstawie listy rankingowej sporządza zapytanie do MF celem zweryfikowania informacji, czy dany podmiot nie znajduje się w ww. rejestrze.

W złożonych wyjaśnieniach Zastępca Dyrektora BDP⁶⁸ wskazała, że w posiadanej dokumentacji umowy nr POIR.01.03.01-00-0079/16 nie znalazły się notatki wyjaśniające dlaczego umowę zawarto przed dokonaniem takiej weryfikacji.

Jakkolwiek wyłoniony ww. wnioskodawca nie znajdował się w *Rejestrze podmiotów wykluczonych z możliwości otrzymania środków przeznaczonych na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich*, opisane zaniechanie naruszyło procedurę wewnętrzną i powodowało sytuację, w której w chwili zawierania umowy stanowiącej podstawę wydatkowania środków publicznych okoliczność ta nie była zweryfikowana.

(akta kontroli str. 81-91a, 141-151, 264-268, 280-284)

5. NCBR wprowadziło zmianę do projektu POIR.01.03.01-00-0079/16, polegającą na wydłużeniu okresu jego realizacji do dnia 30 września 2020 r., bez zawarcia pisemnego aneksu, co było niezgodne z § 14 ust. 1 umowy o dofinansowanie, który stanowił, że tego rodzaju zmiany wymagają formy pisemnej.

Jak wyjaśniła specjalista wsparcia w Sekcji Koordynacji BDP⁶⁹, aneks do umowy nr POIR.01.03.01-00-0079/16 nie został zawarty w związku z wezwaniem beneficjenta do zwrotu środków z budżetu operacyjnego, a przedłużenie terminu miało na celu umożliwienie beneficjentowi realizacji zaleceń pokontrolnych. Dodatkowo wskazała, że taki sposób uzgodnienia zmiany w projekcie był zgodny z opinią Działu Prawnego dotyczącą innego projektu z 2016 r., według której zmiana dotycząca terminów realizacji poszczególnych działań etapów projektu określonych we wniosku o dofinansowanie, o ile pozostaje bez wpływu na ustalony w umowie termin złożenia wniosku o płatność końcową, nie wymaga zawarcia pisemnego aneksu.

NIK zauważyła, że § 14 ust. 2-4 umowy o dofinansowanie nr POIR.01.03.01-00-0079/16 zawierał zamknięty katalog wyjątków od zasady aneksowania zmian umowy w formie pisemnej. W tym katalogu brak było przesłanki *umożliwienia beneficjentowi realizacji zaleceń pokontrolnych*. Ponadto, zmiana w projekcie POIR.01.03.01-00-0079/16 nie polegała na zmianie terminów realizacji poszczególnych działań etapów projektu, o których mowa w § 14 pkt 3 umowy o dofinansowanie, lecz na przedłużeniu okresu realizacji projektu określonego we wniosku o dofinansowanie. Dlatego też, w ocenie NIK powyższe działanie NCBR było niezgodne z postanowieniami umowy o dofinansowanie.

(akta kontroli str. 351-359)

OCENA CZĄSTKOWA

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w latach 2016-2021 prawidłowo, zgodnie z *ustawą wdrożeniową*, ogłosiło dwa postępowania konkursowe w Programie BRIDGE Alfa nr 1/1.3.1/2016 i nr 1/1.3.1/2017, podając do wiadomości publicznej terminy i warunki naboru. Kryteria oceny wniosków były zgodne z powołaną ustawą i wytycznymi Instytucji Zarządzającej POIR, a ocena merytoryczna obejmowała w szczególności potencjał i założenia strategii inwestycyjnych wnioskodawców. Zasady oceny panelu ekspertów oraz procedury odwoławcze przyczyniały się do obiektywizmu procedur konkursowych oraz zapewniały udział wnioskodawców w postępowaniu.

⁶⁶ Dalej: MF.

⁶⁷ Nr PR-WWP-01 (wyd. 03) z dnia 14 grudnia 2016 r.

⁶⁸ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 13 maja 2021 r., znak: BDP-SKO.0910.2.2021.DK1.

⁶⁹ Korespondencja e-mail z dnia 14 maja 2021 r.

W badanej działalności wystąpiły jednak istotne nieprawidłowości w zakresie oceny formalnej wniosków. NCBR niezgodnie z Regulaminem przeprowadzania konkursu nr BA 1/1.3.1/2016 i *Rozporządzeniem Komisji Nr 651/2014* przyznało dofinansowanie w wysokości 12 000 tys. zł, w tym 2 400 tys. zł tytułem pomocy publicznej, wnioskodawcy niespełniającemu warunków udziału w konkursie, co skutkowało wypłaceniem środków dofinansowania na budżet inwestycyjny i operacyjny projektu nr POIR.01.03.01-00-0079/16 w kwotach odpowiednio 4 839 995,20 zł i 1 920 000 zł. Stwierdzono również trzy przypadki zatwierdzenia karty oceny formalnej przez osobę nieuprawnioną oraz jeden przypadek zaniechania czynności sprawdzającej wnioskodawcę pod względem wykluczenia z możliwości ubiegania się o dofinansowanie przed zawarciem umowy o dofinansowanie. W postępowaniu konkursowym nr BA 1/1.3.1/2017 nie opublikowano wyniku oceny formalnej wniosków, co stanowiło naruszenie postanowień Regulaminu przeprowadzania konkursu obowiązującego w edycji Programu BRIDGE Alfa w 2017 r. i ograniczyło przejrzystość procedur wiążących się z przyznaniem wsparcia ze środków publicznych.

OBSZAR

2. Realizacja umów o dofinansowanie oraz rozliczanie, nadzór i monitorowanie przez NCBR projektów grantowych i projektów B+R dofinansowanych w programie BRIDGE Alfa. Efekty dofinansowanych projektów.

Opis stanu faktycznego

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w dwóch edycjach Programu BRIDGE Alfa zawarło 76 umów o dofinansowanie projektów o wartości całkowitej 2 830 804,0 tys. zł. Łącznie przyznano dofinansowanie w wysokości 2 149 062,0 tys. zł⁷⁰. Do dnia 23 czerwca 2021 r. Fundusze wykorzystwały środki w łącznej wysokości 634 483,8 tys. zł (tj. 30% z przyznanego dofinansowania), z czego grantobiorcom na realizację projektów B+R przekazały 525 340,8 tys. zł (82,8% otrzymanej z NCBR kwoty). Na 76 beneficjentów umów o dofinansowanie, 48 (63,2%) udzieliło wsparcia 574 projektów B+R.

Według stanu na dzień 23 czerwca 2021 r., w siedmiu objętych szczegółową kontrolą projektach Fundusze wykorzystwały środki w łącznej kwocie 130 785,0 tys. zł, w tym 104 628,0 tys. zł pochodzące z dofinansowania NCBR i 26 157,0 tys. zł (20%) z wkładu własnego. W ramach budżetu inwestycyjnego skontrolowane Fundusze przeznaczyły na wsparcie 83 projektów B+R kwotę 106 037 614,0 zł, w tym 84 830 091,2 zł z dofinansowania NCBR i 21 207 522,8 zł ze środków własnych.

(akta kontroli str. 5-73, 384-395-420, 788-803, 806, 809-813)

Zgodnie z warunkami konkursów nr BA 1/1.3.1/2016 i BA 1/1.3.1/2017, termin rozpoczęcia realizacji projektu grantowego określał beneficjent we wniosku o dofinansowanie, a maksymalny okres realizacji projektu w edycji z 2016 r. określono na pięć⁷¹ lat, zaś w edycji z 2017 r. – na cztery lata⁷². Jako termin zakończenia projektu grantowego przyjęto datę finansowego rozliczenia wniosku o płatność końcową.

W sześciu z siedmiu objętych badaniem projektach data rozpoczęcia realizacji projektu była wcześniejsza od daty zawarcia umowy o dofinansowanie. Dotyczyło to pięciu projektów wyłonionych w konkursie nr BA 1/1.3.1/2016 i jednego projektu wybranego w wyniku konkursu nr BA 1/1.3.1/2017⁷³. Terminy rozpoczęcia realizacji wskazanych projektów grantowych wynikały ze złożonych wniosków o dofinansowanie i nie przekraczały przewidzianych w RPK 2016 i RPK 2017 okresów kwalifikowalności.

⁷⁰ W umowie o dofinansowanie określano wysokość dofinansowania jako wartość maksymalną – „nieprzekraczającą” przyznanej kwoty.

⁷¹ § 5 ust. 9 Regulaminu przeprowadzania konkursu BA 1/1.3.1/2016.

⁷² § 5 ust. 11 Regulaminu przeprowadzania konkursu BA 1/1.3.1/2017.

⁷³ Umowa POIR.01.03.01-00-0011/16 z dnia 20 czerwca 2017 r. – realizacja projektu od dnia 1 września 2016 r.; umowa POIR.01.03.01-00-0025/16 z dnia 6 marca 2017 r. – realizacja projektu od dnia 1 października 2016 r.; umowa POIR.01.03.01-00-0032/16 z dnia 6 marca 2018 r. – realizacja projektu od dnia 1 stycznia 2016 r.; umowa POIR.01.03.01-0065/16 z dnia 6 marca 2017 r. – realizacja projektu od dnia 1 stycznia 2016 r.; umowa POIR.01.03.01-00-0079/16 z dnia 29 grudnia 2016 r. – projektu realizacja od dnia 1 października 2016 r.; umowa POIR.01.03.01-00-0088/17 z dnia 27 czerwca 2018 r. – realizacja projektu od dnia 1 stycznia 2018 r.

Okres realizacji jednego z siedmiu powyższych projektów, tj. projektu nr POIR.01.03.01-00-0012/17, zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie rozpoczął się w dniu 1 stycznia 2018 r., tj. dwa dni po zawarciu umowy w dniu 28 grudnia 2017 r., jednak faktyczna realizacja projektu nastąpiła dopiero pod koniec marca 2019 r., ponieważ w dniu 26 marca 2019 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Komitetu Inwestycyjnego Funduszu – spółki 156 Capital sp. z o.o., a w dniu 8 sierpnia 2019 r. dokonano pierwszej inwestycji (nastąpiła wpłata wkładu własnego na projekt B+R pn. *Pinio.io*). Opóźnienie były spowodowane koniecznością poszukiwania nowego inwestora na miejsce zgłoszonego we wniosku o dofinansowanie INDATA SA oraz realizacją obowiązków dostosowania działalności Funduszu do przepisów ustawy o *funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi spółkami inwestycyjnymi*⁷⁴, w tym w szczególności uzyskania wpisu w Rejestrze Zarządzających ASI (data wpisu z dnia 9 maja 2018 r.) i zawarcia umowy pomiędzy Funduszem jako Zarządzającym ASI a ASI (156 Capital sp. z o.o. LT Alfa ASI & Movens sp. k.), co nastąpiło w dniu 13 lipca 2018 r.

Spośród sześciu wcześniej wymienionych projektów, opóźnił się natomiast okres realizacji projektu nr POIR.01.03.01-00-0088/17, z powodu konieczności przeprowadzenia procedury odwoławczej (protestu od wyniku oceny formalnej wniosku). W efekcie, umowę o dofinansowanie ww. projektu zawarto dopiero w dniu 27 czerwca 2018 r., zaś początek okresu kwalifikowalności, wg wniosku planowany na dzień 1 stycznia 2018 r., w umowie ustalono na dzień 1 stycznia 2019 r. (§ 9 pkt 1 umowy o dofinansowanie).

(akta kontroli str.122-130, 264-279)

Fundusze dokonywały zmian organizacyjno-prawnych, podlegających zgłoszeniu do NCBR bez zawierania pisemnego aneksu, dotyczących składu Kluczowego Personelu, Zespołu Funduszu, przekształceń spółki, zmiany nazwy, adresu siedziby i wskazania osób kontaktowych w zakresie umowy. NCBR oceniało zgłaszane zmiany pod względem m.in.: zasadności wnioskowanych zmian i zgodności projektu z kryteriami wyboru stosowanymi w ramach poddziałania 1.3.1 POIR.

Istotny wpływ na realizację projektów miały zmiany organizacyjne dotyczące beneficjentów z edycji Programu BRIDGE Alfa z 2017 r. W konkursie nr BA 1/1.3.1/2017 NCBR wprowadziło możliwość aplikowania wnioskodawcom, którzy w dniu podpisania umowy nie spełniali warunków określonych w przepisach *ufi*⁷⁵. Wnioskodawcy rekomendowani do dofinansowania zostali zobowiązani przez NCBR w zawartych umowach o dofinansowanie, do dostosowania ich działalności do przepisów *ufi*, w tym do uzyskania wpisu w Rejestrze Zarządzających ASI prowadzonego przez Komisję Nadzoru Finansowego⁷⁶ w ciągu sześciu miesięcy od dnia zawarcia umowy o dofinansowanie, a w ciągu siedmiu miesięcy – do zawarcia umowy o zarządzanie ASI⁷⁷. Na 45 wnioskodawców wyłonionych w konkursie nr BA 1/1.3.1/2017, figurujących w Rejestrze Zarządzających ASI KNF, dziewięciu zostało zarejestrowanych w okresie przekraczającym ww. okres umowny⁷⁸. W jednym przypadku – MediVenture sp. z o.o., beneficjent uzgodnił

⁷⁴ Ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz. U. z 2021 r. poz. 605, ze zm.), dalej: *ufi*.

⁷⁵ Zmiana dotycząca zakresu kontroli została wprowadzona ustawą z dnia 31 marca 2016 r. o *zmianie ustawy o funduszach inwestycyjnych oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2016 r. poz. 615), obowiązuje od dnia 4 czerwca 2016 r.

⁷⁶ Dalej: KNF.

⁷⁷ W przypadku MediVenture sp. z o.o. – na podstawie aneksu nr 1/2019 do umowy o dofinansowanie termin dostosowania działalności Funduszu do wymogów *ufi* został przedłużony do 18 miesięcy.

⁷⁸ Aban Fund sp. z o.o. (umowa o dofinansowanie z dnia 28 grudnia 2017 r., uzyskanie wpisu do Rejestru Zarządzających ASI w dniu 29 sierpnia 2019 r.); ASI Bridge Alfa Bitspiration Booster sp. z o.o. sp. k. (umowa o dofinansowanie z dnia 21 grudnia 2017 r., uzyskanie wpisu do Rejestru Zarządzających ASI w dniu 28 lipca 2018 r.); EdTechHub sp. z o.o. (umowa o dofinansowanie z dnia 28 grudnia 2017 r., uzyskanie wpisu do Rejestru Zarządzających ASI w dniu 16 sierpnia 2018 r.); MedVenture sp. z o.o. (umowa o dofinansowanie z dnia 31 stycznia 2019 r., uzyskanie wpisu do Rejestru Zarządzających ASI w dniu 27 sierpnia 2019 r.); Green Alpha sp. z o.o. (umowa o dofinansowanie z dnia 28 grudnia 2017 r., uzyskanie wpisu do Rejestru Zarządzających ASI w dniu 10 maja 2019 r.); Life Ventures sp. z o.o. (umowa o dofinansowanie z dnia 21 grudnia 2018 r., uzyskanie wpisu do Rejestru Zarządzających ASI w dniu 23 września 2019 r.); Medical Resarch Center sp. z o.o. (umowa o dofinansowanie z dnia 29 listopada 2018 r., uzyskanie wpisu do Rejestru Zarządzających ASI w dniu 14 października 2019 r.); MediVenture sp. z o.o. (umowa o dofinansowanie z dnia 8 grudnia 2017 r., uzyskanie wpisu do Rejestru Zarządzających ASI w dniu 19 września 2018 r.); NXT Venture sp. z o.o. (umowa o dofinansowanie z dnia 6 lipca 2018 r., uzyskanie

z NCBR termin dostosowania działalności do przepisów *ufi* na 18 miesięcy od daty podpisania umowy o dofinansowanie.

Centrum nie miało wpływu na okres rozpatrywania wniosków Funduszy BRIDGE Alfa przez KNF, ale monitorowało proces ich rejestracji w Rejestrze Zarządzających ASI, a w dniu 23 marca 2018 r. wystąpiło do KNF z wnioskiem (prośbą) o priorytetowe traktowanie wniosków Funduszy BRIDGE Alfa.

W okresie powyższych procedur rejestracji, Fundusze BRIDGE Alfa wybrane w konkursie nr BA 1/1.3.1/2017, nie prowadziły działalności inwestycyjnej, co spowodowało opóźnienia realizacji projektów i niższy od planowanego postęp finansowy oraz ponadto może spowodować niższą niż planowana certyfikację środków POIR, co opisano w dalszej części wystąpienia.

(akta kontroli str. 5-73, 96-110, 141-171, 384-390, 395-420, 809-813)

Przy realizacji projektów Fundusze BRIDGE Alfa były zobowiązane do stosowania postanowień umowy wraz z wnioskiem o dofinansowanie i Koncepcją Funkcjonowania Funduszu. We wniosku stanowiącym integralną część umowy o dofinansowanie, wnioskodawcy wskazali jedną z Krajowych Inteligentnych Specjalizacji, jako wiodącą dla projektu. W badanej grupie projektów były to (według klasyfikacji obowiązującej na dzień złożenia wniosków):

- KIS 17 – *Automatyzacja i robotyka procesów technologicznych* dla projektu POIR.01.03.01-00-0011/16⁷⁹;
- KIS 15 – *Inteligentne sieci i technologie geoinformacyjne* dla projektów POIR.01.03.01-00-0079/16⁸⁰ oraz POIR.01.03.01-00-0065/16⁸¹;
- KIS 5 – *Zdrowa żywność (o wysokiej jakości i ekologiczności produkcji)* dla projektu POIR.01.03.01-00-0025/16;
- KIS 7 – *Wysokosprawne, niskoemisyjne i zintegrowane układy wytwarzania, magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii* dla projektu POIR.01.03.01-00-0012/17⁸²;
- KIS 1 – *Technologie inżynierii medycznej, w tym biotechnologia* dla projektu POIR.01.03.01-00-0032/16;
- KIS 14 – *Sensory (w tym biosensory) i inteligentne sieci sensorowe* (POIR.01.03.01-00-0088/17⁸³).

Podejmowane przez Komitety Inwestycyjne decyzje inwestycyjne w sześciu spośród siedmiu kontrolowanych projektów były zgodne z KIS wskazanymi we wnioskach o dofinansowanie i zaakceptowanymi przez NCBR Koncepcjami Funkcjonowania Funduszy. W jednym projekcie POIR.01.03.01-00-0012/17 siedem z 12 podjętych decyzji

wpisu do Rejestru Zarządzających ASI w dniu 18 czerwca 2019 r.); RDS FUND sp. z o.o. (umowa o dofinansowanie z dnia 28 grudnia 2017 r., uzyskanie wpisu do Rejestru Zarządzających ASI w dniu 17 lipca 2018 r.); Space Bridge sp. z o.o. (umowa o dofinansowanie z dnia 12 czerwca 2018 r., uzyskanie wpisu do Rejestru Zarządzających ASI w dniu 18 lutego 2019 r.).

⁷⁹ W uzasadnieniu wniosku wskazano, że profil inwestycyjny Funduszu Leonato Alfa SA ASI sp. k. koncentruje się wokół dwóch obszarów tematycznych KIS: *Innowacyjne technologie i procesy* i *Zdrowe społeczeństwo*.

⁸⁰ Wnioskodawca Data Ventures sp. z o.o. wskazał, że będzie realizował inwestycje w obszarze Big Data, a w szczególności technologii przetwarzania danych, Internetu rzeczy, optymalizacji przetwarzania danych, metod sztucznej inteligencji i cyberbezpieczeństwa.

⁸¹ W uzasadnieniu wniosku o dofinansowanie Fundusz SpeedUp Bridge Alfa sp. z o.o. wskazał, że planuje działania inwestycyjne w czterech dziedzinach związanych z KIS wiodącym (nr 15), tj.: Hardware Technologies, Software Technologies, Computer-Human i Interfaces.

⁸² Według uzasadnienia wniosku o dofinansowanie, głównym obszarem inwestycyjnym 156 Capital sp. z o.o., był tzw. *Industry 4.0*, obejmujące obszar *Electromobility*, tj. systemy magazynowania energii, rozwiązania poprawiające efektywność energetyczną, systemy do predykcji awarii maszyn industrialnych (tzw. *smart cities*) razem z inteligentnymi budynkami, inteligentna sieć (tzw. *smart grid*), autonomiczne pojazdy i drony, urządzenia klasy IT do zastosowań industrialnych, robotyka oraz bezpieczeństwo informatyczne dla infrastruktury industrialnej i strategicznej.

⁸³ Wnioskodawca (Czysta3.VC sp. z o.o.) wskazał w uzasadnieniu, że elementy rozwiązań objętych wnioskiem znajdują się w KIS 1, 2, 4, 7, 11, 14, 15, 17, 19, jednak ze względu na regulamin konkursu umożliwiający wskazanie we wniosku pojedynczego obszaru KIS, jako wiodący oznaczono KIS 14.

inwestycyjnych wykraczało poza obszar wiodącej KIS, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 5-53, 96-106)

Na przykładzie badanej próby, NIK stwierdziła, że podejście NCBR do kwestii dopuszczalnego zakresu inwestycji Funduszy BRIDGE Alfa było niejednolite. W projekcie POIR.01.03.01-00-0011/16 już na etapie wniosku zaakceptowano szeroki (obejmujący KIS od 13-20) profil inwestycyjny Leonarto Alfa ASI SA sp.k. *Innowacyjne technologie i procesy przemysłowe*⁸⁴. Natomiast, w przypadku wniosków o rozszerzenie mandatu inwestycyjnego w projektach z kolejnej edycji BRIDGE Alfa: POIR.01.03.01-00-0012/17 (wniosek o zmiany nr 1/2020) i POIR.01.03.01-00-0088/17 (wniosek o zmiany nr 1/2019), NCBR nie wyraziło zgody na wnioskowane przez beneficjentów 156 Capital sp. z o.o. i Czysła3 VC sp. z o.o., poszerzenie specjalizacji (w przypadku 156 Capital Alfa sp. z o.o. – o specjalizacje nr 10 i 13, a w przypadku Czysła3.VC sp. z o.o. o specjalizacje 1, 2, 4, 7, 9, 10, 11, 12, 14), uzasadniając odmowę brakiem akceptacji przez NCBR, jako Instytucję Pośredniczącą, „oportunistycznym proponowanych strategii inwestycyjnych”.

W złożonych wyjaśnieniach Zastępca Dyrektora BDP⁸⁵ podkreśliła, że *ocena proponowanych przez Beneficjentów zmian w projektach grantowych odbywa się na równych zasadach, w ramach obowiązujących procedur, zaakceptowanych przez IZ POIR oraz, że NCBR w odpowiedzi na zmiany w otoczeniu prawnym Programu BRIDGE Alfa zakomunikowało beneficjentom zakres możliwych zmian w projektach grantowych, na spotkaniu z udziałem przedstawicieli m.in. Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju.*

(akta kontroli str. 706-718)

Skład Kluczowego Personelu i Zespołów Zarządzających uległ zmianie w trakcie realizacji czterech skontrolowanych projektów: POIR.01.03.01-00-0011/16, POIR.01.03.01-00-0065/16, POIR.01.03.01-00-0032/16 i POIR.01.03.01-00-0025/16. Zmiany były spowodowane: rezygnacją osób wymienionych we wniosku o dofinansowanie, zmieniającymi się potrzebami Funduszy, np. niewystąpieniem przewidywanych ryzyk lub zmianami w składzie organów zarządzających Funduszu. W jednym przypadku Fundusz nie zaangażował w realizację projektu POIR.01.03.01-00-0011/16 wszystkich osób wymienionych we wniosku, ponieważ na etapie jego składania (tj. w maju 2016 r.), Fundusz nie był w stanie przewidzieć faktycznych potrzeb kadrowych. Wymiar zaangażowania poszczególnych osób wchodzących w skład Personelu Kluczowego i Zespołu Funduszy był poddawany ocenie Komitetu Inwestycyjnego i zatwierdzany w formie kluczowej decyzji.

NCBR monitorowało zmiany składu Kluczowego Personelu i Zespołów Zarządzających na podstawie wniosków o zmiany składanych przez Fundusze oraz danych wykazywanych w sprawozdaniach menedżerskich, poprzez swoich Przedstawicieli w Komitetach Inwestycyjnych uczestniczących w podejmowaniu kluczowych decyzji oraz prowadzone u beneficjentów kontrole.

(akta kontroli str. 5-53, 809-813)

Komitety Inwestycyjne Funduszy realizujących objęte badaniem projekty określiły zasady polityki unikania konfliktu interesów. Przedstawiciele NCBR w KI, zgodnie z umową pomiędzy ekspertem a NCBR i załącznikiem do umowy – *Instrukcją dla Przedstawiciela NCBR w programie Bridge Alfa*, wyrażali zgodę na dokonywanie inwestycji lub udzielanie finansowania projektom B+R przez podmioty powiązane z Funduszem, o których mowa w RFF, po uprzednim uzgodnieniu z Dyrektorem Działu Inwestycji B+R (później: Działu Funduszy Kapitałowych)⁸⁶. Dodatkowo uzgodnienia z Dyrektorem DIBR lub Dyrektorem NCBR wymagało wyrażenie zgody na świadczenie przez podmioty powiązane z Funduszem w ramach projektu i poszczególnych projektów B+R, którym Fundusz udzielił wsparcia, usług konsultingowych, doradczych lub innych o podobnym charakterze dla Funduszu lub grantobiorców o wartości przekraczającej odpowiednio 200 tys. zł i 500 tys. zł.

⁸⁴ Obejmujący w okresie oceny wniosku KIS nr 13-20, a obecnie KIS nr 8-15, w tym: „Wielofunkcyjne materiały i kompozyty o zaawansowanych właściwościach, w tym nanopowłoki i nanoprocesy i nanoproducty”, „Sensory, w tym biosensory i inteligentne sieci sensorowe”, „Inteligentne sieci i technologie informacyjno-komunikacyjne oraz geoinformacyjne”, „Elektronika drukowana, organiczna i elastyczna”, „Automatyzacja i robotyka procesów technologicznych”, czy „Inteligentne technologie kreatywne”.

⁸⁵ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 17 czerwca 2021 r., znak: BDP-SKO.0910.2.2021.JB.

⁸⁶ Dalej, odpowiednio: DIBR i DFK.

Komitety Inwestycyjne trzech Funduszy realizujących objęte szczegółowym badaniem projekty (POIR.01.03.01-00-0065/16⁸⁷, POIR.01.03.01-00-0025/16⁸⁸ i POIR.01.03.01-00-0011/16⁸⁹) zgodnie z Regulaminem Funkcjonowania Funduszu podjęły decyzje kluczowe w sprawie wyrażenia zgody na dokonanie czynności w sytuacji konfliktu interesów, tj. inwestycji lub pożyczek w podmiotach powiązanych.

(akta kontroli str. 365-383)

Zgodnie z § 5 pkt 6 umowy o dofinansowanie projektu grantowego nie mniej niż 20% środków pieniężnych z budżetu operacyjnego powinno być wydatkowane na sfinansowanie prac badawczo-rozwojowych, umożliwiających weryfikację Projektów B+R znajdujących się w fazie *PoP*. NCBR przyjmując rozliczenia kosztów projektów grantowych w zakresie budżetu operacyjnego nie pozyskiwało jednak danych źródłowych dotyczących tych wydatków. Również przedstawiciele NCBR w Komitetach Inwestycyjnych nie byli zobowiązani do szczegółowego badania wydatków Funduszy w ramach budżetów operacyjnych, ani analizy poszczególnych umów zawieranych z członkami Kluczowego Personelu i Zespołów Funduszy.

Zastępca Dyrektora BDP wyjaśniła⁹⁰, że zgodnie z *Wytocznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020* i umową o dofinansowanie, wydatki z budżetu operacyjnego były rozliczane metodą ryczałtową i traktowane jako wydatki poniesione, stosownie do kwoty środków przekazanych na realizację inwestycji. Wskazała, że również założenia rocznych planów kontroli NCBR w zakresie budżetu operacyjnego przewidywały sprawdzanie prawidłowości naliczenia ryczałtu, a nie szczegółowe badanie dokumentów źródłowych.

(akta kontroli str.365-383, 439-440, 814-818)

Beneficjenci zobowiązani byli do składania wniosków o płatność⁹¹ w terminie raz na trzy miesiące od daty zawarcia umowy⁹². W próbie siedmiu projektów objętych szczegółowym badaniem kontrolnym wystąpiło pięć przypadków dotyczących czterech Funduszy, w których wnioski o płatność obejmowały dłuższe okresy, tj. nie zostały złożone przez beneficjentów w wymaganym terminie⁹³.

Zwłoka w składaniu *WoP* wynikała z braku aktywności inwestycyjnej Funduszy, zwłaszcza w początkowym okresie realizacji projektów. NIK zauważa, że w okresie zwłoki NCBR nie wzywało Funduszy do złożenia *WoP* pomimo, że brak wydatkowania środków w ramach projektu nie zwalniał Funduszy z umownych zobowiązań sprawozdawczych, w tym składania *WoP*.

NCBR przekazywało beneficjentowi informacje o ewentualnej konieczności dokonania uzupełnień za pomocą systemu SL2014, a prawidłowo złożone *WoP* zatwierdzało zgodnie z postanowieniami umowy. W przypadku trzech wniosków o płatność do projektów POIR.01.03.01-00-0032/16, POIR.01.03.01-00-0079/16 i POIR.01.03.01-00-0012/17 NCBR przekroczyło 21-dniowy termin zatwierdzenia *WoP* określony w § 8 ust. 4 umowy

⁸⁷ Uchwała KI SpeedUp Bridge Alfa sp. z o.o nr DI/1/SUBA/2018/5 z dnia 28 września 2018 r. dotycząca inwestycji Funduszu w podmiot powiązany – Heavy Kinematic Machines sp. z o.o.; uchwała KI nr DI/3/SUBA/2019/40 z dnia 3 lipca 2019 r. – dotycząca Salesbook sp. z o.o.

⁸⁸ Uchwała KI Augere Health Food Fund sp. z o.o. nr 98 z dnia 12 maja 2021 r. – dotycząca Stella Nutrition sp. z o.o.; Uchwała KI nr 62 z dnia 6 września 2019 r. - Unique Recipes sp. z o.o. oraz Uchwała KI nr 38 z dnia 23 kwietnia 2018 r. – First11 SA.

⁸⁹ Uchwały KI Leonarto Alfa SA ASI sp. k. nr 4/V/2019 z dnia 31 maja 2019 r. – dotycząca Funeda sp. z o.o., Uchwała KI nr 4/III/2018 z dnia 17 maja 2018 r. – ASO Targeting sp. z o.o. i Wizzard Forms sp. z o.o. oraz Uchwała KI nr 6/II/2018 z dnia 30 stycznia 2018 r. – Pracelo sp. z o.o. (następnie Bioceltix SA).

⁹⁰ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 11 czerwca 2021 r. znak BDP-SKO.0910.2.2021.DK1.

⁹¹ Dalej również: *WoP*.

⁹² § 7 ust. 1 umów o dofinansowanie zawartych w edycji 2016 r. Programu BRIDGE Alfa oraz § 10 ust. 1 umów zawartych w edycji 2017 r.

⁹³ POIR.01.03.01-00-0032/16 *WoP* nr 1 obejmujący okres rozliczeniowy od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 13 marca 2018 r. oraz *WoP* nr 11 obejmujący okres rozliczeniowy od dnia 18 sierpnia 2018 r. do dnia 11 marca 2019 r. POIR.01.03.01-00-0079/16 *WoP* nr 1 za okres od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 10 kwietnia 2017 r.; POIR.01.03.01-00-0012/17 *WoP* nr 1 za okres od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia 26 marca 2019 r. oraz POIR.01.03.01-00-0088/17 *WoP* nr 1 za okres od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia 29 stycznia 2019 r.

o dofinansowanie. Opiekunowie projektów wyjaśnili⁹⁴ wskazane opóźnienia koniecznością weryfikacji zaawansowania wydatkowania zaliczki oraz koniecznością uzupełnień i korekt *WoP* przez beneficjenta. Zastępca Dyrektora BDP podkreśliła⁹⁵, że złożenie przez beneficjentów refundacyjnych lub zaliczkowych wniosków o płatność wiązało się z weryfikacją przez NCBR postępów w realizacji projektów.

NCBR prawidłowo i terminowo wypłacało środki w postaci zaliczek i refundacji na pokrycie wydatków budżetu operacyjnego i inwestycyjnego, natomiast w jednym przypadku stwierdzono przekroczenie 15-dniowego terminu wystawienia zlecenia płatności (nr zlecenia 85530/2019/U2 w projekcie nr POIR.01.03.01-00-0012/17). Beneficjenci terminowo przedstawiali potwierdzenia płatności na rzecz Grantobiorców. Przy rozliczaniu *WoP* i ocenie kwalifikowalności kosztów NCBR nie korzystało ze wsparcia podmiotów zewnętrznych.

(akta kontroli str. 5-53, 141-144, 185-187, 264-268, 273-286)

Przekazanie środków przez NCBR w ramach budżetu inwestycyjnego każdorazowo poprzedzała wpłata przez Fundusz środków pochodzących z wkładu inwestorów prywatnych (w wysokości 20% inwestycji). We wszystkich objętych próbą badawczą projektach, beneficjenci zapewnili wniesienie wkładów przez inwestorów, w wysokości i w formie zgodnej z umową o dofinansowanie, RFF i uchwałami Komitetów Inwestycyjnych. Łącznie wkład prywatny realizujących powyższe projekty Funduszy na wsparcie projektów B+R (budżet inwestycyjny) do dnia 23 czerwca 2021 r. wyniósł 21 207,5 tys. zł.⁹⁶

W okresie objętym kontrolą NCBR współpracowało z trzema zewnętrznymi wywiadowcami gospodarczymi wyłonionymi zgodnie z przepisami o zamówieniach publicznych⁹⁷, tj.: [...] (umowa nr 231/16/PU) – w zakresie weryfikacji ryzyk wystąpienia nieprawidłowości we wnioskach składanych w ramach konkursu BRIDGE Alfa edycja 2016; DPC A. Danylczenko i Spółka sp.j. w Opolu (umowy nr 25/17/PN i 51/20/PU/N) – w zakresie weryfikacji ryzyk wystąpienia nieprawidłowości we wnioskach składanych w ramach konkursu nr BA 1/1.3.1/2017 oraz audytu regulaminowego; Kancelaria Doradztwa Ekonomicznego Sp. z o.o. w Szczecinie – w zakresie analizy statusów przedsiębiorstw i/lub weryfikacji pod kątem trudnej sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, weryfikacji limitów otrzymanej pomocy *de minimis* i pomocy publicznej oraz powiązań kapitałowo-osobowych (umowa nr 45/18/PN/I) oraz analizy przedsiębiorców i potencjału finansowego inwestorów (umowy nr 13/20/PU, 19/20/PN/II i 19/20/PN/II). Łącznie powyższe wywiadownie wykonały na rzecz NCBR 396 analiz dotyczących spółek będących wnioskodawcami programu BRIDGE Alfa i ich inwestorów za wynagrodzeniem w łącznej kwocie 850,3 tys. zł.

Rekomendacje wywiadowni gospodarczej były wykorzystywane do analizy potencjału finansowego nowych inwestorów ww. spółek i oceny przez NCBR ryzyka dla projektów grantowych, natomiast nie były one wiążące dla Komitetów Inwestycyjnych Funduszy BRIDGE Alfa.

(akta kontroli str. 5-53, 129-130, 141-144, 152-181, 253-268, 341-347, 352-353, 809-813)

Sześć spośród siedmiu Funduszy realizujących projekty, objętych szczegółowym badaniem kontrolnym, przedstawiały wymagane na podstawie RFF dokumenty istotne dla oceny ich sytuacji finansowej, w tym: roczne sprawozdania finansowe z informacją dodatkową, bilansem oraz rachunkiem zysków i strat. Jeden Fundusz – Data Ventures sp. z o.o. nie załączał do przedkładanych NCBR sprawozdań finansowych opinii i raportów biegłego rewidenta, a NCBR od zawarcia umowy w dniu 29 grudnia 2016 r. aż do dnia 28 października 2019 r. nie wezwało beneficjenta do uzupełnienia dokumentacji.

⁹⁴ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 28 maja 2021 r., znak: BDP-SKO.0910.2.2021.DK1.

⁹⁵ Pisma Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 2 czerwca 2021 r. i 28 maja 2021 r. znak BDP-SKO.0910.2.2021.DK1.

⁹⁶ W projekcie POIR.01.03.01-00-0065/16 wkład prywatny wyniósł 2 276,4 tys. zł; w projekcie POIR.01.03.01-00-0011/16 – 4 800 tys. zł; w projekcie POIR.01.03.01-00-0012/17 – 2 597,1 tys. zł; w projekcie POIR.01.03.01-00-0088/17 – 2 900 tys. zł; w projekcie POIR.01.03.01-00-0025/16 – 3 554 tys. zł; w projekcie POIR.01.03.01-00-0032/16 – 3 870 tys. zł, a w projekcie POIR.01.03.01-00-0079/16 – 1 210 tys. zł.

⁹⁷ W okresie objętym kontrolą obowiązywały kolejno: ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – *Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, ze zm.) – do dnia 31 grudnia 2020 r. oraz ustawa z dnia 11 września 2019 r. – *Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, ze zm.).

Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora BDP⁹⁸, NCBR opierając się na postanowieniach RFF przyjmowało, że Fundusze są zobowiązane do pozyskiwania przedmiotowych opinii i raportów tylko na mocy zobowiązań podjętych w umowie, a nie z mocy prawa (na podstawie przepisów *ustawy o rachunkowość*⁹⁹), dlatego nie żądało od ww. Funduszu przedkładania ani półrocznych sprawozdań finansowych wraz z przeglądem sprawozdania ani rocznych sprawozdań finansowych z opinią biegłego. Dopiero po uzyskaniu jednoznacznej rekomendacji działu prawnego NCBR z dnia 16 września 2019 r., w myśl której wystarczającą podstawą do wymagania powyższych dokumentów są postanowienia umowy i RFF, NCBR w dniu 28 października 2019 r. wezwało Fundusz do przedłożenia brakujących dokumentów.

Dodatkowo, jak wskazano, wśród zmian RFF wprowadzonych w 2019 r., znalazł się zapis dotyczący obowiązku przedstawiania śródrocznego i rocznego sprawozdania finansowego, ale bez konieczności opiniowania go przez biegłego rewidenta.

(akta kontroli str. 5-52, 96-106, 264-274)

Od początku realizacji Programu BRIdge Alfa, w latach 2018-2021 (stan na koniec I kw.) NCBR przeprowadziło kontrole u 49 beneficjentów i 50 grantobiorców wspartych przez Fundusze Bridge Alfa. W tej liczbie 40 kontroli miało charakter doraźny. Kontrole dotyczyły zgodności z umową i załączonym wnioskiem o dofinansowanie oraz zgodności sprawozdań i wniosków o płatność ze stanem rzeczywistym, tj. miały charakter finansowy i merytoryczny. Obejmowały one w szczególności zaangażowanie zasobów kadrowych w działalność operacyjną Funduszy, wybór i monitorowanie grantobiorców, ewidencję finansowo-księgową, realizację kamieni milowych w projektach B+R oraz realizację obowiązków informacyjno-promocyjnych. Kontrole przeprowadzali pracownicy Działu Kontroli Projektów NCBR, przy udziale ekspertów zaakceptowanych przez Dyrektora NCBR. Na siedem projektów poddanych szczegółowemu badaniu przez NIK, sześć zostało skontrolowanych przez NCBR. Ponadto NCBR przeprowadziło kontrole u grantobiorców dwóch Funduszy objętych kontrolą (POIR.01.03.01-00-0079/16 – trzy projekty B+R oraz POIR.01.03.01-00-0065/16 – jeden projekt B+R). NCBR nie skontrolowało projektu POIR.01.03.01-00-0032/16 ani wspartych przez niego grantobiorców. Zastępca Dyrektora BDP wyjaśniła¹⁰⁰, że wskazany projekt grantowy na podstawie prowadzonych analiz ryzyka nie został zakwalifikowany do kontroli planowych, ani nie wpłynęły wnioski o jego kontrolę doraźną.

W sześciu kontrolach projektów BRIdge Alfa (objętych szczegółowym badaniem) wzięło udział czterech ekspertów zewnętrznych, za wynagrodzeniem w łącznej kwocie 17 tys. zł brutto (od 2,5 tys. zł do 3,5 tys. zł). Ponadto na podstawie okazanych rachunków (biletów i faktur) Centrum pokryło koszty podróży i zakwaterowania ww. ekspertów w łącznej kwocie 2,9 tys. zł. Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora BDP¹⁰¹, *udział ekspertów będących fachowcami z zakresu finansów i funduszy kapitałowych, w zespołach kontrolnych NCBR, był konieczny i świadczył o należytej staranności, a koszty ekspertyz stanowią zaledwie ok. 6 promili kwoty dofinansowania udzielonego w Programie BRIdge Alfa.*

(akta kontroli str. 5-53, 131-140, 244-263, 809-813)

NCBR monitorowało realizację zaleceń pokontrolnych według procedury *Planowanie i realizacja kontroli przez NCBR*¹⁰². W odniesieniu do projektów objętych szczegółowym badaniem realizujące je Fundusze BIDdge Alfa informowały Centrum pisemnie o zrealizowaniu zaleceń pokontrolnych i przedkładały dokumenty potwierdzające ich wykonanie.

W projekcie nr POIR.01.03.01-00-0079/16 beneficjent nie wdrożył części zaleceń pokontrolnych zawartych w informacji pokontrolnej¹⁰³, dotyczących aktualizacji warunków zatrudnienia członka Kluczowego Personelu, co było spowodowane niezwołaniem Komitetu Inwestycyjnego, a następnie wprowadzeniem stanu zawieszenia¹⁰⁴. Ponadto w projekcie nr

⁹⁸ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 2 czerwca 2021 r., znak: BDP-SKO.0910.2.2021.DK1.

⁹⁹ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2021 r. poz. 217, ze zm).

¹⁰⁰ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 30 kwietnia 2021 r., znak: BDP-SKO.0910.2.2021.DK1.

¹⁰¹ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 21 maja 2021 r. znak: BDP-SKO.0910.2.2021.DK1.

¹⁰² Procedura nr PR-KPR-01 *Planowanie i realizacja kontroli przez NCBR*, wyd. 05 z dnia 2 stycznia 2020 r.

¹⁰³ Informacja pokontrolna nr 23/2019/POIR/SFK z dnia 7 października 2019 r.

¹⁰⁴ Zgodnie z RFF przez „stan zawieszenia” należy rozumieć okres, w którym na skutek naruszeń, wystąpienia istotnego negatywnego skutku lub innego zdarzenia na podstawie Regulaminu zostaje zawieszona

POIR.01.03.01-00-0011/16, do czasu wprowadzenia zmian w RFF w drodze aneksu do umowy¹⁰⁵ Fundusz nie realizował rekomendacji zespołu kontrolnego dotyczącej przeprowadzania pełnej analizy *due dilligence* przed posiedzeniem KI.

(akta kontroli str. 244-246, 384-420, 809-813)

W 11 kontrolowanych projektach¹⁰⁶, NCBR stwierdziło wydatki niekwalifikowalne w łącznej kwocie 1 632 733,47 zł, z czego beneficjenci zwrócili do NCBR łącznie 236 137,99 zł (14,5%) wraz z odsetkami¹⁰⁷. Jak wynika z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora BDP¹⁰⁸, w pozostałych ośmiu przypadkach NCBR podejmowało działania windykacyjne, tj. wezwało beneficjentów do zwrotu dofinansowania lub skierowało sprawę do postępowania administracyjnego lub uzyskało deklarację beneficjentów o dokonaniu zwrotu. Według stanu na dzień 10 czerwca 2021 r. do zwrotu pozostawała kwota 1 396 595,48 zł.

(akta kontroli str. 244-246, 384-420, 809-813)

NCBR przeprowadziło dwa audyty regulaminowe projektów POIR.01.03.01-00-0031/16 i POIR.01.03.01-00-0032/16 wraz z projektami B+R¹⁰⁹, realizowanymi przez ich grantobiorców, w zakresie: wystąpienia nadużyć, naruszenia bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa, konfliktu interesów w związku z realizacją projektów grantowych, wystąpienia istotnego negatywnego skutku i restrykcji inwestycyjnych¹¹⁰ oraz możliwości i warunków przekształceń, połączeń i zmian formy prawnej Funduszu lub grantobiorców.

W żadnym z poddanych audytowi regulaminowemu projektów nie stwierdzono wystąpienia istotnego negatywnego skutku ani nie odnotowano restrykcji inwestycyjnych. Nie wykryto również powiązań osobowych, które mogłyby skutkować powstaniem konfliktu interesów.

W projekcie nr POIR.01.03.01-00-0031/16 stwierdzono natomiast dokonanie zmian składu Zespołu Funduszu, co spowodowało wprowadzenie z dniem 13 marca 2019 r. stanu zawieszenia¹¹¹, który po wdrożeniu działań naprawczych został zniesiony w dniu 29 maja 2019 r. W ww. projekcie nie stwierdzono uchybień i nieprawidłowości, a rekomendacje dotyczyły wzmocnienia procesu sporządzania raportów *due dilligence* pod kątem podniesienia ich jakości. W projekcie nr POIR.01.03.01-00-0032/16 zespół audytowy wykrył

działaność Funduszu. Na dzień zakończenia czynności kontrolnych projekt nr POIR.01.03.01-00-00-0079/16 nie został zrealizowany w związku z wprowadzeniem w dniu 3 grudnia 2019 r. stanu zawieszenia oraz procedurą odwoławczą toczącą się przed Instytucją Zarządzającą w związku z wezwaniem beneficjenta do zwrotu środków.

¹⁰⁵ Zmiana RFF wprowadzona została aneksem nr 1/2019 z dnia 25 marca 2019 r. do umowy nr POIR.01.03.01-00-0011/16.

¹⁰⁶ Projekty nr: POIR.01.03.01-00-0022/16, POIR.01.03.01-00-0023/16, POIR.01.03.01-00-0066/17 zostały wykazane w rejestrze nieprawidłowości podlegających zgłoszeniu do Komisji Europejskiej. Łączna kwota stwierdzonych wydatków niekwalifikowalnych wyniosła 538 501,99 zł.

Kontrole w projektach nr: POIR.01.03.01-00-0005/17, POIR.01.03.01-00-0083/17, POIR.01.03.01-00-0010/16, POIR.01.03.01-00-0065/16, POIR.01.03.01-00-0006/16, POIR.01.03.01-00-0007/16, POIR.01.03.01-00-0051/17, POIR.01.03.01-00-0067/17 wykazały wydatki niekwalifikowalne w łącznej kwocie 1 094 231,48. Projekty zostały wykazane w rejestrze nieprawidłowości niepodlegających zgłoszeniu do Komisji Europejskiej.

¹⁰⁷ Środki zwrócono w projektach nr: POIR.01.03.01-00-0023/16, POIR.01.03.01-00-0067/17 i POIR.01.03.01-00-0066/17.

¹⁰⁸ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 10 czerwca 2021 r., znak: BDP-SKO.0910.2.2021.DK1.

¹⁰⁹ W audycie regulaminowym Funduszu Life Science Innovations sp. z o.o. sp. k. badaniu poddano projekty B+R realizowane przez następujące spółki portfelowe: Bioseco sp. z o.o., BrainScan sp. z o.o., Health2Organ sp. z o.o. oraz LifeFlow sp. z o.o. W audycie regulaminowym Funduszu Infini sp. z o.o. badaniu poddano projekty B+R realizowane przez następujące spółki portfelowe: Hyperlab Solution sp. z o.o., Bioceltix SA, Dermotech sp. z o.o. oraz Skriware sp. z o.o.

¹¹⁰ Zgodnie z RFF przez „istotny negatywny skutek” należy rozumieć okoliczność lub okoliczności, które mają lub będą miały istotny niekorzystny wpływ lub spowodują istotną niekorzystną zmianę w działalności, składnikach majątkowych, transakcjach, zobowiązaniach, kondycji finansowej Funduszu lub ważności, zgodności z prawem lub wykonalności umowy, lub zdolności do należytego wykonania zobowiązań z umowy, lub możliwości należytego wykonania decyzji inwestycyjnej lub kluczowej decyzji, wpływająca wedle uznania Przedstawiciela NCBR negatywnie na wykorzystanie środków z budżetu Funduszu. Zgodnie z RFF przez „restrykcje inwestycyjne” należy rozumieć okoliczności przy zaistnieniu których Fundusz na wniosek Przedstawiciela NCBR ma obowiązek powstrzymania się od finansowania danego projektu B+R oraz odpowiednio Grantobiorcy w ramach projektu grantowego i projektu B+R opisane w § 18 RFF.

¹¹¹ Stan zawieszenia wprowadzono w dniu 13 marca 2019 r. w związku z zakończeniem współpracy z trzema członkami Zespołu Funduszu, co spowodowało, że projekt grantowy przestał spełniać kryteria oceny merytorycznej w zakresie doświadczenia kadry.

natomiast uchybienia i nieprawidłowości w postaci wydatków niekwalifikowalnych z budżetu operacyjnego na łączną kwotę 1 364,42 zł¹¹². Sformułowano rekomendacje dotyczące wzmocnienia procesu sporządzania raportów *due diligence* pod kątem podniesienia ich jakości, wzmocnienia mechanizmów kontrolnych nad przekazywanymi do NCBR wnioskami o płatność i sporządzenia korekty *WoP*, w których wykazano wydatki niekwalifikowalne¹¹³.

(akta kontroli str. 264-293, 384-390, 395-420, 422-433)

W Komitetach Inwestycyjnych wszystkich projektów objętych kontrolą Dyrektor Centrum powołał Przedstawicieli NCBR, których początkowo rekrutowano spośród pracowników Centrum, a od lutego 2018 r. z *Bazy ekspertów NCBR*. W trakcie przeprowadzania czynności kontrolnych NCBR było reprezentowane w KI przez ekspertów posiadających stopień naukowy, najczęściej pracowników wyższych uczelni¹¹⁴, specjalizujących się w dziedzinach związanych z obszarami działania kontrolowanych Funduszy, tj. przetwarzanie sygnałów, automatyka i robotyka, elektrotechnika, energetyka i odnawialne źródła energii, systemy jakości, technologie informatyczne, budowa maszyn, technologia żywienia, nauki farmaceutyczne, sztuczna inteligencja i uczenie maszynowe czy finansowanie innowacji. Wszyscy eksperci zostali powołani na podstawie Zarządzeń Dyrektora NCBR, a zasady współpracy określano w umowach zawieranych na czas określony, zobowiązujących Przedstawicieli m.in. do wykonywania powierzonej funkcji osobiście.

Za udział w posiedzeniu KI Przedstawiciele NCBR, niebędący pracownikami Centrum, otrzymywali wynagrodzenie w wysokości 1 tys. zł za jedno posiedzenie, za wyjątkiem posiedzeń odbywających się z wykorzystaniem środków bezpośredniego komunikowania się na odległość. W związku z wykonywaniem zadań, ekspertom przysługiwał ponadto zwrot kosztów przejazdów i noclegów, po przedłożeniu dokumentów potwierdzających poniesione koszty.

Zgodnie ze stanowiącą załącznik do umowy z Przedstawicielami w KI objętych badaniem projektów *Instrukcją dla Przedstawiciela NCBR w programie BRIDGE Alfa*, eksperci w zakresie powierzonych obowiązków brali udział w pracach KI oraz podejmowaniu decyzji inwestycyjnych i decyzji kluczowych. Ponadto przeprowadzali ocenę projektów B+R będących przedmiotem decyzji inwestycyjnych, przygotowywali pisemne rekomendacje dotyczące restrykcji inwestycyjnych i prawa pierwszeństwa, tj. prawa nabycia udziałów zastrzeżonego na rzecz NCBR¹¹⁵ oraz opinie dotyczące decyzji dezinvestycyjnych wraz z oceną projektu B+R i sprawozdań menedżerskich przedstawianych przez Fundusze. Pisemne oceny sprawozdań menedżerskich nie były sporządzane przez Przedstawicieli NCBR w KI 156 Capital sp. z o.o. i Augere Health Food Fund sp. z o.o., co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Ani Dyrektor NCBR, ani Dyrektor DFK (wcześniej DIBR) nie zlecali Przedstawicielom NCBR w Komitetach Inwestycyjnych Funduszy objętych kontrolą, sporządzania opinii dotyczących programu i projektów BRIDGE Alfa, o których mowa w § 1 pkt 13 ww. Instrukcji, dlatego też opinii takich nie sporządzano¹¹⁶.

(akta kontroli str. 365-420)

¹¹² Wydatki niekwalifikowalne związane były z uznaniem w czterech dokumentach za kwalifikowany podatek VAT w łącznej kwocie 74,42 zł oraz wydatku za szkolenie osoby niebędącej członkiem Kluczowego Personelu lub Zespołu Funduszu w kwocie 1290 zł.

¹¹³ W piśmie z dnia 10 czerwca 2021 r. NCBR wskazało, że przygotowuje wezwanie do zwrotu środków w zakresie stwierdzonych nieprawidłowości. Jednocześnie założono w systemie SL 2014 *Rejestr Obciążeń na Projekcie* uwzględniający korekty wniosków o płatność.

¹¹⁴ W Komitecie Inwestycyjnym Funduszu 156 Capital sp. z o.o. zasiadał pracownik naukowy Politechniki Wrocławskiej, w KI Funduszu Leonarto Alfa SA ASI sp. k. – pracownik naukowy Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, w KI Funduszu Augere Health Food Fund sp. z o.o. – pracownik naukowy Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, w KI Funduszu Life Science Innovations sp. z o.o. sp. k. – pracownik naukowy Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, w KI Funduszu SpeedUp Bridge Alfa sp. z o.o. – pracownik naukowy Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie, a w KI Funduszu Czysa3.VC sp. z o.o. – pracownik naukowy Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.

¹¹⁵ Prawo pierwszeństwa dotyczyło projektów wybranych w edycji BRIDGE Alfa z 2017 r.

¹¹⁶ Sporządzanie opinii dotyczących programu i projektów na żądanie NCBR było jednym z przewidzianych w umowach z Przedstawicielami NCBR w KI zadań, jednak w objętych kontrolą projektach, NCBR nie żądało takich opinii.

NCBR realizowało zadania związane z nadzorem nad realizacją projektów przez pracowników NCBR – opiekunów merytorycznych, odpowiedzialnych za: prowadzenie obsługi beneficjenta w systemie SL2014, prowadzenie bieżących spraw Funduszu niezastrzeżonych dla Przedstawicieli NCBR, weryfikację prawidłowości poniesionych przez beneficjentów wydatków na realizację projektów oraz ich kwalifikowalność, monitorowanie i nadzór nad prawidłowością realizacji umów o dofinansowanie, monitorowanie projektów w okresie trwałości, ocenę merytoryczną wniosków o zmiany i aneksów do umów o dofinansowanie, bieżący kontakt i współpracę z beneficjentami w zakresie realizacji umowy o dofinansowanie, rozliczanie umów na zakończenie realizacji projektów. W zakresie obowiązków związanych ze współpracą z Przedstawicielami NCBR w Komitetach Inwestycyjnych, opiekunowie merytoryczni mieli zapewniać prawidłowość i kompletność dokumentacji, informować Przedstawicieli NCBR o kwestiach organizacyjnych, formalnych i prawnych mających wpływ na pracę KI i proces podejmowania decyzji oraz zapewniać koordynację współpracy komórek organizacyjnych NCBR w sprawach dotyczących Funduszu.

Dla wszystkich siedmiu projektów objętych badaniem kontrolnym wyznaczono opiekunów merytorycznych, którzy na różnych etapach realizacji projektów zajmowali się jednocześnie kilkoma, a czasem kilkunastoma projektami¹¹⁷. Do zmian na stanowisku opiekuna merytorycznego w kontrolowanych projektach dochodziło dwu, a nawet pięciokrotnie¹¹⁸, co mogło przyczynić się do opóźnień w obsłudze projektów, np. w udzielaniu odpowiedzi na wnioski o zmiany (np. w projekcie POIR.01.03.01-00-00-0088/17), czy braku możliwości bieżącej analizy ryzyk w nadzorowanych projektach.

(akta kontroli str. 5-53,97-104, 111-112, 124-128, 137-139)

Do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce (tj. do dnia 18 czerwca 2021) r. NCBR wprowadziło stan zawieszenia w 42 projektach, z czego 32 (76,2%) stanowiły projekty wybrane w konkursie nr BA 1/1.3.1/2017. Najczęściej występującą przyczyną (w 25 przypadkach) wprowadzenia stanu zawieszenia było niezgodne z umowami i Regulaminami Funkcjonowania Funduszy przyznawanie wsparcia grantobiorcom oraz zmiany w Kluczowym Personelu i Zespołach Funduszy. W związku z wprowadzeniem stanów zawieszenia oraz brakiem skutecznych działań naprawczych ze strony Funduszy, NCBR rozwiązało cztery umowy¹¹⁹ (nie były wypłacane w nich środki finansowe).

W badanej próbie siedmiu projektów, w jednym (POIR.01.03.01-00-0079/16) wprowadzono stan zawieszenia z powodu uznania przez NCBR wystąpienia przesłanki określonej w § 12 ust. 3 pkt. 1 umowy o dofinansowanie, tj. nienależnie pobranego dofinansowania oraz niezastosowania się do wezwania NCBR do zwrotu nienależnie udzielonej pomocy publicznej w kwocie 1 920 000 zł. Stan zawieszenia został wprowadzony w projekcie z dniem 3 grudnia 2019 r. i do dnia 18 czerwca 2021 r. nie został zniesiony.

(akta kontroli str. 5-53, 81-91a, 384-390, 395-420, 422-432,433, 809-813)

NCBR wprowadziło restrykcje inwestycyjne¹²⁰ w 12¹²¹ projektach wybranych w konkursie nr BA 1/1.3.1/2016 i w 16¹²² projektach wybranych w konkursie nr BA 1/1.3.1/2017.

¹¹⁷ Obciążenie opiekunów merytorycznych projektów kształtowało się następująco: opiekun projektu POIR.01.03.01-00-0011/16 prowadził jednocześnie od trzech do 14 projektów; opiekun projektu POIR.01.03.01-00-0025/16 – od pięciu do 12 projektów; opiekun projektu POIR.01.03.01-00-0032/16 – od pięciu do 12 projektów; opiekun projektu POIR.01.03.01-00-0065/16 – od trzech do 12 projektów; opiekun projektu POIR.01.03.01-00-0079/16 – od pięciu do 10 projektów; opiekun projektu POIR.01.03.01-00-0012/17 – od jednego do 12 projektów; a opiekun projektu POIR.01.03.01-00-0088/17 – od trzech do ośmiu projektów.

¹¹⁸ Opiekun merytoryczny w trakcie realizacji projektu zmienił się: w projekcie nr POIR.01.03.01-00-0011/16 trzykrotnie, w projekcie nr POIR.01.03.01-00-0025/16 pięciokrotnie, w projekcie nr POIR.01.03.01-00-0032/16 dwukrotnie, w projekcie nr POIR.01.03.01-00-0065/16 czterokrotnie, w projekcie nr POIR.01.03.01-00-0079/16 pięciokrotnie, w projekcie nr POIR.01.03.01-00-0012/17 czterokrotnie, a w projekcie POIR.01.03.01-00-0088/17 trzykrotnie.

¹¹⁹ Projekty nr: POIR.01.03.01-00-0007/17, POIR.01.03.01-00-0022/17, POIR.01.03.01-00-0031/17, POIR.01.03.01-00-0074/17.

¹²⁰ Restrykcje inwestycyjne - okoliczności, przy których zaistnieniu Fundusz na wniosek Przedstawiciela NCBR ma obowiązek powstrzymania się od finansowania danego Projektu B+R.

¹²¹ Projekty nr: POIR.01.03.01-00-0004/16, POIR.01.03.01-00-0006/16, POIR.01.03.01-00-0010/16, POIR.01.03.01-00-0011/16, POIR.01.03.01-00-0020/16, POIR.01.03.01-00-0023/16, POIR.01.03.01-00-

Przyczynami wprowadzenia restrykcji inwestycyjnych były następujące zdarzenia: wystąpienie Istotnego Negatywnego Skutku, brak charakteru badawczo-rozwojowego w projekcie B+R, brak zgodności projektu B+R z *Polityką Inwestycyjną Funduszu*, sprzeczność finansowania projektu B+R z zasadami przyznawania pomocy publicznej oraz możliwość wystąpienia konfliktu interesów. Wprowadzone restrykcje inwestycyjne dotyczyły wyłącznie projektów B+R realizowanych przez grantobiorców.

Spśród siedmiu Funduszy realizujących objęte szczegółowym badaniem projekty, w dwóch przedstawiciele NCBR w KI, w związku ze stwierdzeniem ww. okoliczności, zgłosili sprzeciw wobec podjęcia decyzji inwestycyjnych i zawnieśli o wprowadzenie restrykcji inwestycyjnych, co skutkowało brakiem realizacji wskazanych projektów B+R przez Fundusze.

(akta kontroli str. 5-53, 177-181, 391-393, 809-813)

Łączna kwota przyznanego beneficjentom w konkursach dofinansowania była o 606 062 tys. zł wyższa od zaktualizowanego poziomu alokacji w poddziałaniu 1.3.1, która na dzień 10 czerwca 2021 r. wynosiła 1 543 000 tys. zł. Obniżanie poziomu alokacji było reakcją NCBR na brak albo niepełne wykorzystanie środków finansowych przez niektórych beneficjentów Programu BRIDGE Alfa. Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora BDP¹²³, NCBR nie podejmowało działań w celu ogłoszenia kolejnej (trzeciej) edycji Programu BRIDGE Alfa, ponieważ niewykorzystanie środków w Programie BRIDGE Alfa było monitorowane na bieżąco w ramach działań realizowanych przez NCBR, a Instytucja Zarządzająca przesuwała wolne środki (niewykorzystane, wynikające z obniżenia przyznaných kwot dofinansowania) na inne działania, stosownie do potrzeb wynikających z innych naborów. Na dzień 10 czerwca 2021 r. poziom wykonania alokacji wynosił 1 484 000 tys. zł, co stanowiło 96% aktualnej alokacji w poddziałaniu 1.3.1 POIR.

(akta kontroli str. 384-390, 395-420, 809-813)

NCBR monitorowało postęp rzeczowy i finansowy Programu BRIDGE Alfa w okresach rocznych, co prezentowało w formie sprawozdań okresowych, w oparciu o przyjęte wskaźniki (produktu i rezultatu bezpośredniego) oraz poziom wykorzystania środków w ramach poddziałania 1.3.1 POIR¹²⁴.

Od 2019 r. stosowano następujące wskaźniki rezultatu bezpośredniego z wartością docelową wykonania na rok 2023 z uwzględnieniem okresu trwałości projektów:

Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach – 2191,36, w tym: *wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach – region słabiej rozwinięty* – 1892, 36 oraz *wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach – region lepiej rozwinięty* – 361,00.

0025/16, POIR.01.03.01-00-0029/16, POIR.01.03.01-00-0030/16, POIR.01.03.01-00-0036/16, POIR.01.03.01-00-0084/16 oraz POIR.01.03.01-00-0085/16.

¹²² Projekty nr: POIR.01.03.01-00-0004/17, POIR.01.03.01-00-0005/17, POIR.01.03.01-00-0006/17, POIR.01.03.01-00-0016/17, POIR.01.03.01-00-0026/17, POIR.01.03.01-00-0030/17, POIR.01.03.01-00-0032/17, POIR.01.03.01-00-0041/17, POIR.01.03.01-00-0048/17, POIR.01.03.01-00-0051/17, POIR.01.03.01-00-0058/17, POIR.01.03.01-00-0064/17, POIR.01.03.01-00-0066/17, POIR.01.03.01-00-0083/17, POIR.01.03.01-00-0084/17 oraz POIR.01.03.01-00-0093/17.

¹²³ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 10 czerwca 2021 r. znak BDP-SKO.0910.2.2021.DK1.

¹²⁴ W zakresie przyjętych wskaźników rezultatu i produktu w realizacji programu BRIDGE Alfa, NCBR przyjmował w poszczególnych latach zróżnicowane wartości. W sprawozdaniach okresowych realizacji programu za 2016 r., 2017 r. wartości docelowe przedstawiały się następująco: *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach*: 33; *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*: 275; *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*: 275; *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)*: 189 037 500 zł; *Liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka*: 250; *Liczba małych i średnich przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*: 250; *Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie prowadzenia prac B+R*: 275; *Wartość inwestycji kapitałowych ogółem w przedsiębiorstwach wsparte przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka*: 945 187 500 zł. W sprawozdaniu okresowym realizacji programu za 2018 r. docelowe wartości wskaźników uwzględniały zmiany wynikające z wdrożenia *Rozporządzenia Omnibus* oraz zakończenia konkursu z 2017 r. i przedstawiały się następująco: *Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach*: 2266,36; *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*: 1288; *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*: 1289; *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)*: 560 920 350,41 zł; *Liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka*: 1221; *Liczba małych i średnich przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*: 1289; *Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie prowadzenia prac B+R*: 1301; *Wartość inwestycji kapitałowych ogółem w przedsiębiorstwach wsparte przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka*: 534 221 701,05 zł.

W sprawozdaniu okresowym NCBR z realizacji programu BRIDGE Alfa za 2020 r. wykazana narastająca wartość wskaźnika według stanu na koniec 2020 r. wynosiła 68 (w tym odpowiednio dla regionu słabiej rozwiniętego – 65 oraz dla regionu lepiej rozwiniętego – 3).

Określono również następujące wskaźniki produktu z wartością docelową wykonania na rok 2023 z uwzględnieniem okresu trwałości projektów:

- *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – 1474, w tym: liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – region słabiej rozwinięty – 1263 oraz liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – region lepiej rozwinięty – 215.*

Według stanu na koniec 2020 r. wykazana narastająca wartość wskaźnika wynosiła 555 (odpowiednio dla regionu słabiej i lepiej rozwiniętego – 462 i 93).

- *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje – 1475, w tym: liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje – region słabiej rozwinięty – 1278 oraz liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje – region lepiej rozwinięty – 215.*

Według stanu na koniec 2020 r. wykazana narastająca wartość wskaźnika wynosiła 555 (odpowiednio dla regionu słabiej i lepiej rozwiniętego – 462 i 93).

- *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) – 527 767 550,40 zł, w tym: inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) – region słabiej rozwinięty – 460 253 256,60 zł oraz inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) – region lepiej rozwinięty – 66 014 293,83 zł.*

Według stanu na koniec 2020 r. wykazana narastająca wartość wskaźnika wynosiła 143 842 377,87 zł (odpowiednio dla regionu słabiej i lepiej rozwiniętego – 120 370 316,04 zł oraz 23 472 062,83 zł.).

- *Liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka – 1398, w tym: liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka – region słabiej rozwinięty – 1203, oraz liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze kapitału podwyższonego – region lepiej rozwinięty – 208,00.*

Według stanu na koniec 2020 r. wykazana narastająca wartość wskaźnika wynosiła 510 (odpowiednio dla regionu słabiej i lepiej rozwiniętego – 417 oraz 93).

- *Liczba małych i średnich przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – 1492, w tym: liczba małych i średnich przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – region słabiej rozwinięty – 1277 oraz liczba małych i średnich przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – region lepiej rozwinięty – 215.*

Według stanu na koniec 2020 r. wykazana narastająca wartość wskaźnika wynosiła 555 (odpowiednio dla regionu słabiej i lepiej rozwiniętego – 462 oraz 93).

- *Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie prowadzenia prac B+R – 1473, w tym: liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie prowadzenia prac B+R – region słabiej rozwinięty – 1277 oraz Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie prowadzenia prac B+R – region lepiej rozwinięty – 215.*

Według stanu na koniec 2020 r. wykazana narastająca wartość wskaźnika wynosiła 555 (odpowiednio dla regionu słabiej i lepiej rozwiniętego – 462 oraz 93).

- *Wartość inwestycji kapitałowych ogółem w przedsiębiorstwach wsparte przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka – 505 497 701,10 zł, w tym: wartość inwestycji kapitałowych ogółem w przedsiębiorstwach wsparte przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka – region słabiej rozwinięty – 439 103 678,50 zł. oraz wartość inwestycji kapitałowych ogółem w przedsiębiorstwach wsparte przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka – region lepiej rozwinięty – 77 194 021,55 zł.*

Według stanu na koniec 2020 r. wykazana narastająca wartość wskaźnika wynosiła 118 017 369,99 zł. (odpowiednio dla regionu słabiej i lepiej rozwiniętego – 95 362 283,16 zł oraz 22 655 086,83 zł.).

Wartość wskaźników produktu w programie BRIDGE Alfa (ogółem dla wszystkich projektów), na koniec 2020 r. została osiągnięta na poziomie pomiędzy 21,7% a 44,7% założonych wartości docelowych. Największy postęp NCBR wykazało dla wskaźnika 5b – *Liczba przedsiębiorstw wspartych przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka – region lepiej rozwinięty*¹²⁵ (93 przy wartości docelowej – 215), a najniższy – dla wskaźnika 8a – *Wartość inwestycji kapitałowych ogółem w przedsiębiorstwa wsparte przez fundusze kapitału podwyższonego ryzyka – region słabiej rozwinięty* (95 362,3 tys. zł z planowanych 439 103,7 tys. zł).

(akta kontroli str. 5-53, 807-813)

Poziom wykonania wskaźników produktu w poszczególnych projektach był monitorowany na podstawie danych przedstawianych we wnioskach o płatność. Wskaźniki rezultatu bezpośredniego miały podlegać – zgodnie z wytycznymi *Wspólnej listy wskaźników kluczowych 2014-2020* oraz dokumentami konkursowymi – notyfikowaniu po zakończeniu realizacji projektu grantowego. Perspektywa osiągnięcia wartości docelowych została założona do roku zakończenia projektów, tj. maksymalnie do końca roku 2023 oraz okresu ich trwałości (3 lata od zakończenia realizacji projektu).

W badanej próbie projektów, poziom wykonania poszczególnych wskaźników, biorąc pod uwagę ostatni zatwierdzony wniosek o płatność, kształtował się na poziomie:

- a) W projektach edycji 2016 r. BRIDGE Alfa: 98%-100% w projekcie POIR.01.03.01-00-0011/16 (okres realizacji zakończony w dniu 31 sierpnia 2020 r.)¹²⁵, 27%-60% w projekcie POIR.01.03.01-00-0065/16 (okres realizacji do dnia 31 grudnia 2022 r.), 10%-97% w projekcie POIR.01.03.01-00-0079/16 (okres realizacji zakończony w dniu 30 września 2020 r.)¹²⁶, 92%-100% w projekcie POIR.01.03.01-00-0032/16 (realizacji zakończony w dniu 31 grudnia 2020 r.), 45%-76% w projekcie POIR.01.03.-00-0025/16 (okres realizacji zakończony w dniu 30 czerwca 2021 r. – wyrażona zgoda NCBR na przedłużenie do dnia 31 grudnia 2021 r.)
- b) W projektach edycji 2017 r. BRIDGE Alfa: 31-33% w projekcie POIR.01.03.01-00-0012/17 (okres realizacji do dnia 31 grudnia 2022 r.), 38%-112%¹²⁷ w projekcie POIR.01.03.01-00-0088/17 (okres realizacji do dnia 31 grudnia 2022 r.).

(akta kontroli str. 5-53, 96-107, 334-335a, 807-813)

Na siedem Funduszy realizujących objęte kontrolą projekty, pięć nieterminowo realizowało założone kamienie milowe (inwestycje). Opóźnienia wykazane w kartach oceny ryzyka prowadzonych przez opiekunów¹²⁸ dotyczyły projektów: POIR.01.03.01-0079/16 (opóźnienie wystąpiło w 2017 r. – osiągnięto trzy zamiast czterech inwestycji¹²⁹), POIR.01.03.01-00-0011/16 (opóźnienie wystąpiło w 2018 r. – osiągnięto osiem zamiast 10 inwestycji), POIR.01.03.01-00-0025/16 (opóźnienie wystąpiło w 2020 r. – 12 inwestycji zamiast 16), POIR.01.03.01-00-0012/17 (opóźnienie wystąpiło w 2019 r. – osiągnięto trzy zamiast ośmiu inwestycji¹³⁰), POIR.01.03.01-00-0088/17 (opóźnienie wystąpiło w 2020 r. – osiągnięto 10 zamiast 15 inwestycji). Pomimo opóźnień w projekcie POIR.01.03.01-00-0011/16 Fundusz zakończył jego realizację, osiągając liczbę inwestycji na zaplanowanym poziomie.

(akta kontroli str. 5-53, 96-107, 111-121)

¹²⁵ W dniu 18 maja 2021 r. Fundusz Leonardo Alfa SA ASI sp. k. złożył wniosek o płatność końcową, który do dnia 18 czerwca 2021 r. nie został zatwierdzony przez NCBR.

¹²⁶ Realizacja projektu została wstrzymana z uwagi na wprowadzony stan zawieszenia. Nie zawarto aneksu przedłużającego okres realizacji projektu.

¹²⁷ Do czasu zakończenia kontroli tj. do dnia 18 czerwca 2021 r., strony umowy nr POIR.01.03.01-00-0088/17 procedowały aneks wprowadzający zmiany do ww. umowy, związane z wejściem w życie *Rozporządzenia Omnibus*, mogące wpłynąć na zmianę wartości docelowych wskaźników.

¹²⁸ Opiekunowie merytoryczni monitorując wykonanie inwestycji oraz opóźnienia w projektach, w kartach oceny ryzyka ujmowali liczbę decyzji inwestycyjnych podjętych na posiedzeniach Komitetów Inwestycyjnych. Natomiast Fundusze, zgodnie z definicją *inwestycji* zawartą w Regulaminie Funkcjonowania Funduszu, w składanych sprawozdaniach menadżerskich do projektów objętych wsparciem zaliczały te projekty B+R, w których nastąpiło podpisanie umowy o wsparcie.

¹²⁹ W projekcie zastosowano stan zawieszenia.

¹³⁰ Pomimo osiągnięcia Kamieni Milowych w 2020 r., tj. zrealizowania (w rozumieniu ww. metodyki stosowanej przez NCBR) ośmiu inwestycji na siedem zaplanowanych, łączna liczba inwestycji, które powinny były uzyskać wsparcie Funduszu 156 Capital sp. z o.o., do końca 2020 r. nie została osiągnięta, łącznie zrealizowano bowiem 11 zamiast wymaganych minimum 15 inwestycji.

NCBR zobligowało¹³¹ Fundusz 156 Capital sp. z o.o. do wydatkowania minimum 20% budżetu inwestycyjnego w pierwszych 24 miesiącach oraz 40% budżetu inwestycyjnego w ciągu 36 miesięcy od daty rozpoczęcia projektu. Do dnia 18 czerwca 2021 r. (tj. 42 miesiące od daty rozpoczęcia projektu), Fundusz wydatkował na inwestycje 12 985,7 tys. zł, tj. 31% budżetu inwestycyjnego. Pomimo, że opóźnienie w realizacji ww. projektu było monitorowane przez NCBR, co odnotowano m.in. w sporządzonej przez opiekuna merytorycznego projektu *Informacji o realizacji projektu grantowego*¹³², to jednak nie podjęto działań zaradczych mających na celu zapewnienie zgodności stanu realizacji projektu z umową o dofinansowanie i Regulaminem Funkcjonowania Funduszu. Powołany przez Dyrektora NCBR *Zespół ds. analizy postępów projektów grantowych w Programie BRIDGE Alfa* dopiero na spotkaniu w dniu 12 maja 2021 r. (w trakcie trwania czynności kontrolnych NIK) wstępnie zarekomendował obniżenie budżetu projektu POIR.01.03.01-00-0012/17 o kwotę odpowiadającą niewydatkowanej w pierwszych 36 miesiącach części budżetu¹³³ (nie została ona wówczas jeszcze ustalona).

(akta kontroli str. 5-53, 122-130, 191-243)

NIK stwierdza szczególnie niski postęp realizacji projektów grantowych wybranych w konkursie nr BA 1/1.3.1/2017 (dokonano wyboru 53), spowodowany dużą ilością umów rozwiązanych (19 z 20 wszystkich rozwiązanych umów w Programie BRIDGE Alfa, tj. 95%) oraz niskim poziomem wykorzystania dofinansowania, który w siedmiu projektach na dzień 31 maja 2021 r. wynosił 0%, a w pozostałych 27 projektach – średnio 33% (od 7 % do 66%).

W dniu 27 maja 2020 r. Dyrektor NCBR powołał *Zespół do spraw analizy postępów projektów grantowych dofinansowanych w Programie BRIDGE Alfa*¹³⁴, który na 23 posiedzeniach w okresie od czerwca 2020 r. do maja 2021 r. poddał analizie 28 projektów. Efektem wykonanych analiz były następujące rekomendacje: rozwiązanie umowy – w dziewięciu przypadkach¹³⁵, obniżenie całkowitego budżetu projektu lub wydłużenie terminów wydatkowania środków z budżetu projektu – w 16 przypadkach¹³⁶, zaś w pozostałych trzech przypadkach dalsza realizacja i monitoring projektów bez dokonywania zmian. Powyższe rekomendowane zmiany (zrealizowane lub będące w toku kontroli NIK w trakcie realizacji) skutkowały rozwiązaniem dziewięciu umów na łączną kwotę dofinansowania 348 084,0 tys. zł oraz obniżeniem, według stanu na dzień 24 maja 2021 r., kwoty dofinansowania w 16 projektach o 150 222,4 tys. zł¹³⁷.

NIK zauważa, że prace ww. Zespołu zostały podjęte dopiero w czerwcu 2020 r., pomimo że już w I poł. 2019 r. NCBR dysponowało wynikami ewaluacji *mid-term* działania 1.3. POIR¹³⁸, z której wynikała prognoza niewykorzystania środków w poddziałaniu 1.3.1 na poziomie 540 mln zł.

(akta kontroli str. 81-91a, 191-211, 327-328, 341-347, 384-390, 395-420, 422-433, 809-813)

¹³¹ Na podstawie pkt 8 aneksu nr 1/2019 z dnia 3 września 2019 r. do umowy POIR.01.03.01-00-0012/17.

¹³² Informacja o realizacji projektu grantowego z dnia 30 kwietnia 2020 r.

¹³³ Do dnia 18 czerwca 2021 r. NCBR nie ustaliło wysokości kwoty, o którą powinien zostać obniżony budżet Funduszu.

¹³⁴ Zarządzenie Dyrektora NCBR nr 56/2020 z dnia 27 maja 2020 r. w sprawie powołania Zespołu Wewnętrznego NCBR ds. analizy Projektów Grantowych w programie Bridge Alfa – Działanie 1.3. Prace B+R finansowane z udziałem funduszy kapitałowych, Poddziałanie 1.3.1. Wsparcie Projektów badawczo-rozwojowych w fazie preseed przez fundusze typu proof od concept – BRIDGE Alfa Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020.

¹³⁵ POIR.01.03.01-00-0027/17, POIR.01.03.01-00-0055/17, POIR.01.03.01-00-0040/17, POIR.01.03.01-00-0019/17, POIR.01.03.01-00-0017/17, POIR.01.03.01-00-0036/17, POIR.01.03.01-00-0018/17, POIR.01.03.01-00-0024/17 oraz POIR.01.03.01-00-0057/17.

¹³⁶ POIR.01.03.01-00-0025/17, POIR.01.03.01-00-0046/17, POIR.01.03.01-00-0034/17, POIR.01.03.01-00-0047/17, POIR.01.03.01-00-0064/17, POIR.01.03.01-00-0068/17, POIR.01.03.01-00-0016/17, POIR.01.03.01-00-0021/17, POIR.01.03.01-00-0050/17, POIR.01.03.01-00-0076/17, POIR.01.03.01-00-0093/17, POIR.01.03.01-00-0077/17, POIR.01.03.01-00-0030/17, POIR.01.03.01-00-0084/17, POIR.01.03.01-00-0012/17 – wstępna rekomendacja oraz POIR.01.03.01-00-0048/17.

¹³⁷ W projekcie 156 Capital Alfa do dnia 12 maja 2021 r. (ostatnie posiedzenie Zespołu NCBR) nie określono kwoty obniżenia dofinansowania, ale wstępnie zarekomendowano takie rozwiązanie.

¹³⁸ Raport *mid term* sporządzony przez Taylor Economics, kwiecień 2019 r.

Zgodnie z art. 15 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o *Narodowym Centrum Badań i Rozwoju*¹³⁹, Rada NCBR opiniowała sprawozdania okresowe z realizacji Programu BRIDGE Alfa¹⁴⁰. Wszystkie ww. uchwały opiniowały przedłożone sprawozdania pozytywnie.

(akta kontroli str. 5-53)

W projektach objętych szczegółowym badaniem NIK, NCBR nie korzystało z prawa pierwszeństwa do projektów B+R¹⁴¹, zastrzeżonego w umowach zawartych w edycji 2017 r. Programu BRIDGE Alfa¹⁴², korzystając z przesłanki odstąpienia od tego uprawnienia wynikającej z § 20 RFF, tj. braku znaczenia projektu dla obronności i bezpieczeństwa państwa.

W przypadku Funduszu 156 Capital sp. z o.o. do żadnego z 19 złożonych przez Fundusz oświadczeń o woli odstąpienia od zapewnienia NCBR prawa pierwszeństwa do projektów B+R realizowanych w ramach umowy nr POIR.01.03.01-00-0012/17, nie został zgłoszony sprzeciw. Na podstawie opinii Przedstawiciela NCBR w Komitecie Inwestycyjnym Funduszu, dla wszystkich zgłoszonych projektów, NCBR odstąpiło od wykonania prawa pierwszeństwa, korzystając z powyższej przesłanki braku znaczenia dla bezpieczeństwa i obronności państwa¹⁴³.

(akta kontroli str. 122-140)

W ramach Programu BRIDGE Alfa rozwiązano 20 umów o dofinansowanie, w tym jedną z konkursu nr BA 1/1.3.1/2016 i 19 wybranych w konkursie nr BA 1/1.3.1/2017. Jedną z umów rozwiązano za porozumieniem stron, osiem na podstawie oświadczeń Funduszy¹⁴⁴, a 11 na podstawie oświadczeń NCBR¹⁴⁵. Spośród 11 umów rozwiązanych na podstawie oświadczeń NCBR, cztery rozwiązano bez zachowania okresu wypowiedzenia¹⁴⁶. Dofinansowanie wypłacone na podstawie jednej z następnie rozwiązanych umów (POIR.01.03.01-00-0059/17) w wysokości 800 tys. zł., zostało zwrócone przez beneficjenta.

Przyczyny rozwiązania umów o dofinansowanie wskazywane przez beneficjentów były następujące: niepowołanie przez NCBR Przedstawiciela w Komitecie Inwestycyjnym, niezatwierdzenie składanych wniosków o wprowadzenie zmian w umowie o dofinansowanie, zmniejszenie na mocy przepisów *Rozporządzenia Omnibus* maksymalnego poziomu finansowania grantów do kwoty 200 tys. euro, nadmierna biurokracja ze strony NCBR oraz niezasadne wprowadzanie stanów zawieszenia. Jeden z funduszy rozwiązał umowę przed rozpoczęciem realizacji projektu (POIR.01.03.01-00-0039/17).

¹³⁹ Dz. U. z 2020 r., poz. 1861, ze zm.

¹⁴⁰ Uchwała Rady NCBR nr 1/2018 z dnia 21 stycznia 2018 r. w sprawie zaopiniowania sprawozdań z realizacji programów BRIDGE za 2016 rok; Uchwała Rady NCBR nr 14/2018 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie zaopiniowania sprawozdań z realizacji programów BRIDGE za 2017 rok; Uchwała Rady NCBR nr 18/19 z dnia 26 czerwca 2019 r. w sprawie zaopiniowania sprawozdań z realizacji programów i przedsięwzięć Narodowego Centrum Badań i Rozwoju w roku 2018; Uchwała Rady NCBR nr 8/2021 z dnia 20 stycznia 2021 r. w sprawie sprawozdania okresowego z realizacji Poddziałania 1.3.1 BRIDGE Alfa za rok 2019; Uchwała Rady NCBR nr 13/2021 z dnia 17 lutego 2021 r. w sprawie zaopiniowania sprawozdania okresowego z realizacji Poddziałania 1.3.1 BRIDGE Alfa za rok 2020.

¹⁴¹ Prawo zastrzeżone na rzecz NCBR do projektu B+R na zasadach określonych w umowie o dofinansowanie. Prawo pierwszeństwa dotyczyło możliwości nabycia przez NCBR przed innymi podmiotami praw własności intelektualnej grantobiorcy, wszelkich praw udziałowych Funduszu lub innych wspólników lub akcjonariuszy w grantobiorcy.

¹⁴² Zapewnienie NCBR prawa pierwszeństwa do projektów B+R odbywa się na podstawie aneksów zawieranych w związku z wejściem w życie *Rozporządzenia Omnibus*, które dotyczyły tylko projektów z edycji 2017 r. Programu BRIDGE Alfa.

¹⁴³ W projekcie POIR.01.03.01-00-0088/17 złożenie oświadczenia dotyczącego odstąpienia od prawa pierwszeństwa będzie możliwe po zawarciu aneksu do umowy o dofinansowanie wprowadzającego nowy RFF (aneks do dnia 18 czerwca 2021 r. nie został zawarty).

¹⁴⁴ Projekty nr: POIR.01.03.01-00-0008/16, POIR.01.03.01-00-0007/17, POIR.01.03.01-00-0029/17, POIR.01.03.01-00-0031/17, POIR.01.03.01-00-0039/17, POIR.01.03.01-00-0043/17, POIR.01.03.01-00-0074/17 oraz POIR.01.03.01-00-0095/17.

¹⁴⁵ Projekty nr: POIR.01.03.01-00-0017/17, POIR.01.03.01-00-0018/17, POIR.01.03.01-00-0019/17, POIR.01.03.01-00-0022/17, POIR.01.03.01-00-0024/17, POIR.01.03.01-00-0027/17, POIR.01.03.01-00-0036/17, POIR.01.03.01-00-0040/17, POIR.01.03.01-00-0055/17, POIR.01.03.01-00-0057/17 oraz POIR.01.03.01-00-0059/17.

¹⁴⁶ Projekty nr: POIR.01.03.01-00-0019/17, POIR.01.03.01-00-0022/17, POIR.01.03.01-00-0029/17 oraz POIR.01.03.01-00-0059/17.

Podstawą rozwiązania umów o dofinansowanie ze strony NCBR było: niepoddanie się przez beneficjenta kontroli, brak postępów w realizacji projektu, niedopełnienie obowiązków związanych z funkcjonowaniem Kluczowego Personelu lub Zespołu Funduszu, brak zwoływania posiedzeń Komitetów Inwestycyjnych, brak realizacji obowiązków informacyjno-promocyjnych, niedopełnienie obowiązków sprawozdawczych w zakresie składania wniosków o płatność, brak wniesienia wkładu inwestorskiego, brak eliminacji naruszeń związanych z wprowadzeniem stanu zawieszenia w projektach, brak zawarcia umowy z ASI i brak wdrożenia zaleceń pokontrolnych NCBR.

(akta kontroli str. 81-91a, 384-390, 395-420, 422-432,433, 809-813)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. NCBR nierzetelnie sprawowało nadzór nad realizacją projektu POIR.01.03.01-00-0012/17, gdyż dopuściło do inwestowania przez beneficjenta 156 Capital sp. z o.o. w projekty B+R wykraczające poza zakres wiodącej Krajowej Inteligentnej Specjalizacji zaakceptowanej przez NCBR w procedurze przyznawania dofinansowania i w ramach oceny wniosków Funduszu o zmiany w projekcie.

Zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie ww. projektu stanowiącym integralną część umowy o dofinansowanie, Fundusz zobowiązał się do realizacji inwestycji z obszaru KIS 7 *Wysokosprawne, niskoemisyjne i zintegrowane układy wytwarzania, magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii*¹⁴⁷. Jednocześnie w Koncepcji Funkcjonowania Funduszu 156 Capital sp. z o.o. wskazała na szerszy zakres działania – obszar tzw. *Industry 4.0*, w tym obszar *Electromobility*, tj. systemy magazynowania energii, poprawiania efektywności energetycznej, systemy predykcji awarii maszyn industrialnych, *smart cities*, *smart grid* (inteligentna sieć), autonomiczne pojazdy i drony, *Internet of things*, robotyka oraz bezpieczeństwo informatyczne dla infrastruktury industrialnej i strategicznej.

Fundusz 156 Capital sp. z o.o. dwukrotnie występował do NCBR z wnioskiem o poszerzenie zakresu jego działania w ramach projektu o inne KIS. We wniosku nr 1/2019 z dnia 7 maja 2019 r. (z korektą z dnia 9 lipca 2019 r.) Fundusz wystąpił o dodanie KIS 10 - *Inteligentne sieci i technologie informacyjno-komunikacyjne oraz geoinformacyjne* i KIS 12 - *Automatyzacja i robotyka procesów technologicznych*. Wniosek ten został rozpatrzony negatywnie¹⁴⁸, z uwagi na to, że proponowana zmiana powodowałaby utratę cech kwalifikujących projekt do dofinansowania. W ocenie NCBR, Fundusz nie wykazał ponadto, że dysponuje zespołem i personelem z odpowiednimi kompetencjami i doświadczeniem w zakresie proponowanych KIS. Ponownie Fundusz wystąpił do NCBR z wnioskiem nr 1/2020 z dnia 23 stycznia 2020 r., w którym zwrócił się o rozszerzenie zakresu swojej działalności o KIS 10 – *Inteligentne sieci i technologie informacyjno-komunikacyjne oraz geoinformacyjne*, KIS 12 – *Automatyzacja i robotyka procesów technologicznych* oraz KIS 13 – *Inteligentne technologie kreatywne* oraz aktualizację realizowanej zgodnie z wnioskiem KIS 7 na KIS 4. Powołany w NCBR zespół zaproponował zaakceptowanie wnioskowanej zmiany częściowo, tj. w zakresie KIS 12 oraz aktualizację KIS 7 na KIS 4, natomiast za niezasadne uznał rozszerzenie obszaru tematycznego projektu na KIS 10 i KIS 13 wskazując, że *nie ma możliwości w trakcie trwania projektu znaczącego rozszerzenia strategii inwestycyjnej funduszu o nowe specjalizacje i stosowania strategii oportunistycznej*.

O powyższej decyzji NCBR poinformowało Fundusz w dniu 12 lutego 2020 r., jednak do dnia 2 czerwca 2021 r. nie doszło do zawarcia aneksu do umowy POIR.01.03.01-00-0012/17, ponieważ Fundusz nie przedłożył stosownej dokumentacji. Wewnętrzna procedura obowiązująca w NCBR¹⁴⁹ dotycząca nadzoru nad wykonaniem i finansowaniem projektu w ramach umowy I, IV osi POIR stanowiła, że tylko rekomendacja zespołu oceniającego wniosek o zmiany pozwala NCBR na dalsze finansowanie projektu, a do momentu wyrażenia zgody na

¹⁴⁷ Po zmianach KIS 4.

¹⁴⁸ Pismo NCBR z dnia 2 sierpnia 2019 r., znak DIBR.4211.75.2019.ER1.

¹⁴⁹ Procedura nr PR-NWF-01.

wnioskowaną zmianę przez NCBR, beneficjent nie powinien był realizować projektu w oparciu o zmieniony wniosek.

Pomimo, że w dniach 2 sierpnia 2019 r. i 12 lutego 2020 r. NCBR nie wyraziło zgody na wprowadzenie do Koncepcji Funkcjonowania Funduszu 156 Capital sp. z o.o. nowych KIS 10 i 13 oraz nie doszło do aneksowania umowy o dofinansowanie w zakresie wprowadzenia KIS 12, to jednak Fundusz w latach 2020-2021 podjął siedem decyzji inwestycyjnych i przekazał grantobiorcom środki publiczne w łącznej kwocie 6 116 168 zł, na dofinansowanie inwestycji w projekty B+R niezgodne z opisanymi wyżej stanowiskami NCBR dotyczącymi poszerzenia zakresu inwestycji Funduszu (*BioCam* – KIS 10, *Advisero* – KIS 10, *Talkie* – KIS 10, *Nethansa* – KIS 10, *Bisonte* – KIS 11, *Globekeeper* – KIS 10, *Mięsna Paczka* – KIS 11).

Powyższe działanie było niezgodne z wiodącym KIS, który został wskazany przez wnioskodawcę zarówno we wniosku o dofinansowanie, jak i w Koncepcji Funkcjonowania Funduszu, jak również rozstrzygnięciami NCBR prezentowanymi w powołanych wyżej ocenach wniosków o zmiany w projekcie *156 Capital Alfa*. Pomimo tego przedstawiciel NCBR nie sprzeciwił się decyzjom inwestycyjnym, a samo Centrum nie podjęło działań w ramach nadzoru nad realizacją danego projektu i – w ujęciu systemowym – zmierzających do uniknięcia tożsamyh sytuacji w przyszłości.

(akta kontroli str. 5-53, 122-140, 319-324,341-347, 706-718)

2. NCBR nie zapewniło prawidłowej realizacji obowiązków przez przedstawicieli Centrum w Komitetach Inwestycyjnych Funduszy: 156 Capital sp. z o.o. (POIR.01.03.01-00-0012/17) i Augere Health Food Fund sp. z o.o. (POIR.01.03.01-00-0025/16) w zakresie oceny sprawozdań menedżerskich.

Na podstawie § 2 ust. 3 pkt 8 umowy nr 40/2029/E z dnia 21 stycznia 2019 r., § 2 ust. 3 pkt 8 umowy nr 24/2020/E z dnia 9 stycznia 2020 r. oraz § 2 ust. 3 pkt 8 umowy nr 51/2020/E z dnia 21 stycznia 2020 r. w zw. z § 1 pkt 13 *Instrukcji dla Przedstawiciela NCBR* stanowiącej załącznik nr 1 do ww. umów, Przedstawiciele NCBR w KI ww. Funduszy byli zobowiązani do przedstawiania NCBR pisemnej opinii oceniającej sprawozdanie menedżerskie Funduszu.

Przedstawiciel NCBR w KI Funduszu 156 Capital sp. z o.o. nie przedłożył pisemnych opinii w sprawie sprawozdań menedżerskich za I i II półrocze 2019 r. oraz za I i II półrocze 2020 r., zaś Przedstawiciel NCBR w KI Funduszu Augere Health Food Fund sp. z o.o. przedstawił opinię w sprawie sprawozdania menedżerskiego za II półrocze 2019 r. dopiero w dniu 6 sierpnia 2021 r.

Z wyjaśnień Przedstawiciela NCBR w KI 156 Capital sp. z o.o.¹⁵⁰ wynika, że analizował i omawiał z opiekunem merytorycznym projektu wszystkie sprawozdania z realizacji projektu 156 Capital Alfa, natomiast nie był nigdy wzywany do składania pisemnych opinii na ich temat. Zastępca Dyrektora BDP podkreśliła¹⁵¹, że Przedstawiciel NCBR w KI Funduszu 156 Capital sp. z o.o. miał szeroką i bieżącą wiedzę na temat sytuacji Funduszu, a jako możliwą przyczynę braku pisemnych opinii do sprawozdań menedżerskich wskazała, brak kwestii dyskusyjnych wymagających podjęcia działań naprawczych. Jednocześnie poinformowała, że opiekun merytoryczny projektu POIR.01.03.01-00-0012/17 poprosił o przygotowanie opinii dotyczącej sprawozdania menedżerskiego za II połowę 2020 r. zaprezentowanego w czasie obrad KI w dniu 10 marca 2021 r. oraz, że zostanie również przygotowana opinia o sprawozdaniu menedżerskim z realizacji projektu POIR.01.03.01-00-0025/16 za II półrocze 2020 r.

NIK nie kwestionuje, że Przedstawiciele NCBR w KI ww. Funduszy posiadali wiedzę na temat sprawozdań menedżerskich z realizacji projektów grantowych POIR.01.03.01-00-0025/16 i POIR.01.03.01-00-0012/17, natomiast zauważa, że

¹⁵⁰ Pismo Przedstawiciela NCBR w Komitecie Inwestycyjnym projektu nr POIR.01.03.01-00-0012/17 z dnia 21 maja 2021 r.

¹⁵¹ Pismo znak BDP-SKO.0910.2.2021.DK1 z dnia 11 czerwca 2021 r.

w świetle zawartych umów byli oni zobowiązani do ich pisemnego opiniowania w ramach współpracy z NCBR.

(akta kontroli str. 365-383, 706-709, 712-718, 814-835)

3. NCBR nie zgłosiło nieprawidłowości dotyczącej projektu nr POIR.01.03.01-00-0079/16 do *Rejestru nieprawidłowości podlegających zgłoszeniu do Komisji Europejskiej*¹⁵², pomimo stwierdzenia w III kw. 2019 r. nieprawidłowości podlegającej zgłoszeniu, tj. nieprawidłowo wypłaconej pomocy publicznej w kwocie 1 920 000 zł, co było niezgodne z pkt. 6.4. procedury *Realizacja obowiązku informowania KE o nieprawidłowościach stwierdzonych w ramach wykorzystania funduszy UE*¹⁵³, art. 2 pkt 36 *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 oraz Wytycznymi w zakresie sposobu korygowania oraz odzyskiwania nieprawidłowych wydatków oraz zgłaszania nieprawidłowości w ramach programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020*¹⁵⁴.

Zgodnie z pkt. 6.4. *Procedury RION*, NCBR było zobowiązane do informowania Komisji Europejskiej¹⁵⁵ o wszystkich nieprawidłowościach podlegających zgłoszeniu do KE, które były przedmiotem pierwszego ustalenia administracyjnego lub sądowego w danym kwartale. Zgodnie z art. 2 pkt 36 *Rozporządzenia 1303/2013* i *Procedurą RION*, nieprawidłowością jest każde naruszenie prawa unijnego lub prawa krajowego dotyczące stosowania prawa unijnego, wynikające z działania lub zaniechania podmiotu gospodarczego zaangażowanego we wdrażanie funduszy polityki spójności, które ma lub może mieć szkodliwy wpływ na budżet Unii poprzez obciążenie budżetu Unii nieuzasadnionym wydatkiem. W myśl powoływanych przepisów, zgłoszeniu do KE podlegają nieprawidłowości (w tym podejrzenia popełnienia nadużycia finansowego oraz nadużycia finansowe) będące przedmiotem pierwszego ustalenia administracyjnego lub sądowego, w których wkład z funduszy polityki spójności w ramach danej nieprawidłowości przekracza 10 tys. euro.

Z *Procedury RION* wynika, że przez nieprawidłowość należy rozumieć pierwsze ustalenie sądowe lub administracyjne (PACA¹⁵⁶), rozumiane jako wstępna ocena pisemna wykonana przez właściwy podmiot administracyjny lub sądowy, stwierdzająca na podstawie konkretnych faktów istnienie nieprawidłowości bez uszczerbku dla możliwości późniejszego skorygowania lub wycofania wniosku dotyczącego istnienia nieprawidłowości w następstwie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania administracyjnego lub sądowego. PACA mogło wystąpić na różnych etapach stwierdzenia przez NCBR nieprawidłowości w projekcie, np. z dokumentu kończącego kontrolę lub audyt, wezwania do zapłaty czy wydania decyzji o zwrocie nienależnie udzielonych środków.

W przypadku projektu POIR.01.03.01-00-0079/16 zaistniały zdarzenia uzasadniające zgłoszenie nieprawidłowości do Rejestru nieprawidłowości, tj. wezwanie do zapłaty z dnia 25 września 2019 r. oraz wydanie decyzji o zwrocie

¹⁵² Dalej: Rejestr nieprawidłowości.

¹⁵³ Procedura zatwierdzona przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Zwalczenia Nieprawidłowości Finansowych na Szkodę Rzeczypospolitej Polskiej lub Unii Europejskiej, wersja z dnia 2 lutego 2019 r., znak: DAS7.9060.13.2018.2.ATSC; dalej: *Procedura RION*.

¹⁵⁴ Komunikat Ministra Inwestycji i Rozwoju z dnia 10 grudnia 2018 r. w sprawie wytycznych Ministra Inwestycji i Rozwoju w zakresie sposobu korygowania i odzyskiwania nieprawidłowych wydatków oraz zgłaszania nieprawidłowości w ramach programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020 (M.P. poz. 1242).

¹⁵⁵ Dalej również: KE

¹⁵⁶ PACA - fr. *premier acte de constat administratif ou judiciaire*. Skrót formalnie używany w Procedurze RION.

kwoty 1 920 000 zł z dnia 2 marca 2021 r. Pomimo wystąpienia wskazanych powyżej zdarzeń, mających charakter PACA, do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce (tj. do dnia 18 czerwca 2021 r.) NCBR nie wykazało przedmiotowej nieprawidłowości w Rejestrze nieprawidłowości.

Zastępca Dyrektora BDP wyjaśniła¹⁵⁷, że zgodnie z art. 122 ust. 2 lit a-c *Rozporządzenia 1303/2013* oraz *Procedurą RION*, NCBR nie miało obowiązku przekazywania KE informacji o stwierdzonej nieprawidłowości w przypadku, gdy: nieprawidłowość polegała jedynie na niewykonaniu (w całości lub części) projektu z powodu upadłości beneficjenta, nieprawidłowość została dobrowolnie zgłoszona przez beneficjenta właściwej instytucji, nieprawidłowość została wykryta i skorygowana przez właściwą instytucję przed włączeniem związanych z nią wydatków do wniosku o płatność, przedkładanego do Komisji Europejskiej.

W ocenie NIK, żadna z ww. okoliczności wyłączających obowiązek zgłoszenia nieprawidłowości do Rejestru nieprawidłowości nie wystąpiła w przedmiotowej sprawie. Nieprawidłowość w zakresie projektu POIR.01.03.01-00-0079/16 nie została wykryta i skorygowana przez NCBR przed włączeniem związanych z nią wydatków do wniosku o płatność okresową, ponieważ została wykazana w poświadczeniu wydatków nr POIR.IZ.00-D05/18-01. Ponadto beneficjent nie ogłosił upadłości, ani nie poinformował NCBR o wystąpieniu nieprawidłowości. Tym samym wystąpił obowiązek zgłoszenia ww. nieprawidłowości do *Rejestru nieprawidłowości podlegających zgłoszeniu do Komisji Europejskiej*, czego NCBR nie uczyniło.

(akta kontroli str. 302-304, 384-390, 395-421)

4. NCBR nienależycie egzekwowało realizację obowiązków sprawozdawczych przez Fundusz SpeedUp BRIdge Alfa sp. z o.o. – przyjęło dwa sprawozdania menedżerskie nr 1/2020 i 2/2020, sporządzone niezgodnie z pkt VIII ppkt 1 formularza sprawozdania, tj. bez wyszczególnienia informacji dotyczących zaangażowania członków Kluczowego Personelu i Zespołu Funduszu.

Zgodnie z wzorem formularza sprawozdania beneficjent winien był opisać zaangażowanie poszczególnych członków *Personelu (w tym: Kluczowego Personelu i Zespołu Funduszu)* wraz z przyporządkowaniem do projektów B+R, realizowanych w ramach projektu, w których w przygotowaniu/nadzorze uczestniczył dany członek personelu Funduszu. W ww. sprawozdaniach przyjętych przez NCBR wskazano wymiar czasu pracy członków Kluczowego Personelu i Zespołu Funduszu, natomiast nie wykazano w nadzorowaniu lub przygotowaniu, których projektów B+R brali oni udział.

NCBR nie wyjaśniło opisanego stanu rzeczy. W ocenie NIK niepełne informacje zawarte w ww. sprawozdaniach Funduszu nie dawały pełnego obrazu nadzorowanej przez Centrum działalności w projekcie POIR.01.03.01-00-0065/16.

(akta kontroli str. 5-53, 706-718)

OCENA CZĄSTKOWA

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju przekazywało środki dofinansowania Funduszom BRIdge Alfa w wysokości i formie zgodnych z zawartymi umowami i stosownie do wysokości wnoszonych wkładów prywatnych. Przedkładane przez Fundusze wnioski o płatność były prawidłowo rozliczane, a stwierdzone w tym zakresie opóźnienia nie miały wpływu na przebieg kontrolowanych projektów.

Centrum wyznaczyło swoich Przedstawicieli w Komitetach Inwestycyjnych Funduszy realizujących projekty objęte szczegółowym badaniem w ramach przyjętej próby – początkowo spośród pracowników NCBR, a następnie spośród zewnętrznych ekspertów posiadających wiedzę i kompetencje w zakresie działania Funduszy BRIdge Alfa. Przedstawiciele NCBR w Komitetach Inwestycyjnych zapewniali innowacyjny i badawczo-rozwojowy charakter wybieranych przez Fundusze projektów B+R poprzez udział w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych i decyzji kluczowych. Wystąpiły jednak przypadki braku realizacji przez Przedstawicieli NCBR obowiązków opiniowania sprawozdań menedżerskich Funduszy. NCBR prowadziło kontrole planowe i doraźne projektów

¹⁵⁷ Pismo Zastępcy Dyrektora BDP z dnia 10 czerwca 2021 r., znak: BDP-SKO.0910.2.2021.DK1.

realizowanych przez Fundusze i projektów badawczo-rozwojowych realizowanych przez grantobiorców, a także monitorowało realizację sformułowanych w ich wyniku zaleceń pokontrolnych. Wprowadzone w objętych badaniem projektach stany zawieszenia były oparte na przesłankach określonych w zawartych umowach o dofinansowanie.

NIK pozytywnie ocenia monitorowanie przez NCBR osiąganych wskaźników produktu zarówno na poziomie projektów, jak i Programu BRIDGE Alfa jako całości. Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli uznaje, że podjęte przez Centrum prace analityczne i środki zaradcze wobec stwierdzonych opoźnień w realizacji i wykorzystaniu środków przez beneficjentów Programu – zwłaszcza wyłonionych w edycji 2017 r. – były spóźnione. Pomimo, że już w I poł. 2019 r. NCBR dysponowało wynikami ewaluacji *mid-term* działania 1.3. POIR, z której wynikała prognoza niewykorzystania środków w poddziałaniu 1.3.1 na poziomie 540 mln zł, to jednak prace *Zespołu do spraw analizy postępów projektów grantowych dofinansowanych w Programie BRIDGE Alfa*, w których efekcie rozwiązano dziewięć i obniżono budżet w 16 projektach, zostały podjęte dopiero w czerwcu 2020 r. Ponadto NIK zauważa, że NCBR, przedstawiając coroczne okresowe sprawozdania z realizacji Programu BRIDGE Alfa, wykazywało wartości wskaźników osiąganych do końca danego roku kalendarzowego w odniesieniu do wartości wskaźników docelowych, nie prezentując (z racji braku ich określenia) wartości śródkresowych na koniec danego roku. W ocenie NIK prezentowanie wartości śródkresowych mogłoby posłużyć NCBR do bardziej efektywnego monitorowania wykonania wskaźników i szybszej reakcji, gdyby zakładane działania nie przynosiły oczekiwanych efektów.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia bieżący nadzór NCBR nad realizacją jednego z objętych badaniem kontrolnym projektów jako nierzetelny, w tym wobec podejmowanych przez Komitet Inwestycyjny Funduszu 156 Capital sp. z o.o. (przy braku sprzeciwu przedstawiciela NCBR) decyzji inwestycyjnych, w zakresie ich zgodności z umową o dofinansowanie projektu oraz akceptowanymi przez NCBR zmianami umowy.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- 1) Dokonanie przeglądu wzorów wniosków o przyznanie dofinansowania w konkursach ogłaszanych przez NCBR, w których zastosowano odwołanie do warunków wynikających z art. 22 ust. 2 *Rozporządzenia 651/2004*, oraz nadanie zapisom wzorów wniosków brzmienia usuwającego możliwe wątpliwości interpretacyjne,
- 2) Wzmocnienie nadzoru nad realizacją projektów BRIDGE Alfa pod względem przestrzegania stanowisk i zaleceń NCBR dotyczących dopuszczalnego zakresu inwestycji Funduszy, uwzględniającego zapisy zatwierdzonych strategii inwestycyjnych i innych dokumentów stanowiących podstawę uprzedniej wypłaty środków,
- 3) Egzekwowanie od Przedstawicieli NCBR w Komitetach Inwestycyjnych Funduszy BRIDGE Alfa pełnej realizacji obowiązków wynikających z zawartych z NCBR umów, w tym przedstawiania pisemnych opinii i ocen związanych z działalnością Funduszy,
- 4) Dokonanie zgłoszenia nieprawidłowości dotyczącej nienależnego wypłacenia środków w wysokości 1 920 000 zł w ramach projektu POIR.01.03.01-00-00-0079/16 do *Rejestru nieprawidłowości podlegających zgłoszeniu do Komisji Europejskiej*.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Strategii Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 31 sierpnia 2021 r.

Kontrolerzy

Magdalena Klucznik
Specjalista kontroli państwowej

/-/

Patrycja Chrzanowska-Przybylska
Inspektor kontroli państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Strategii
p.o. Dyrektor
Marzena Rajczewska

/-/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym
dokonała:
Najwyższa Izba Kontroli
Departament Strategii
p.o. Dyrektor
Marzena Rajczewska

/-/